KARYS

Kaina 10 Pf.

Nr. 31 (1140) Vilnius. 1942 m. liepos 25 d.

SAVISAUGOS DALIŲ SAVAITRAŠTIS

Leidžia Savisaugos Dalių Inspekcija. Redakcijos ir administracijos adresas: Vilnius, Jėzuitų g-vė 3. Telef. per Vilniaus karinę: 29. Darbo val.: 08-13; 14-17 (dienomis prieš šventadienius 08-13). Spausdinamas „Svyturio" sp., Šv. Onos g-vė Nr. 3. Vyr. redaktorius *kpt. Simas Urbonas.*

Sąžiningumas

Lietuvis turistas, kartą nuvykęs į Švedijos užkampį, nori susipažinti su vietos įstaigomis, inteligentija. Jis sėdi miesto sode su švedų pedagogu ir šnekučiuojasi.

— Tai eisime mokyklų apžiūrėti, — siūlo švedas.

— Gerai, — besiruošdamas pamiti nuo suoliuko atramos savo paltą, pritaria lietuvis.

— Paltą prašau palikti čia, — pastebi švedas.

Lietuvis iš pradžių išpučia akis, abejoja, nori dar ginčytis, kad jam tą apsiaustą pavogs, bet iš mandagumo nutyli ir su baime, palikę paltą, su švedu nueina. Ir kaip nustemba, kai, visą dieną pravaikščiojęs po miestelį, vakare grįžęs, randa savo paltą nė nepajudintą.

Antras faktas. Tas pats lietuvis Karlstadie. Naktį, jis važiuodamas į viešbutį, taksy užmiršta savo foto aparatą. Kitą dieną aparatas jam pristatomas į viešbutį.

Mūsų tauta, augusi kaimiečių konservatyvios ir krikščioniškos moralės įtakoje, ilgai išlaikė gerus papročius ir aukštą moralę. Tačiau, ji, veikiama iš šalies slavų, ypač atgrūdus į Lietuvą burliokų kolonistų, kurie pasižymėjo ir dabar pasižymi kaip didžiausi vagišiai; o taip pat miestų, ypač priemiesčių svetimo, nesąžiningo elemento įtakoje, šiek tiek susišalojo. Motiejus Valančius ypatingai sielojosi mūsų tautos sąžiningumu ir savo knygutėse parodė, iš kur eina tos visos nesąžiningumo ydos: būtent, iš rusų administracijos, kuriai rūpėjo tautą demoralizuoti, girtybę, ištvirkavimą išplėsti, kad tauta išsigimtų. Tos ydos taip pat plaukė iš žydiškų karčiamų, kur nugirdytus kaimiečius galima buvo apgaudinėti.

Gerokai mūsų tautą demoralizavo ir keistas paskutiniu laiku gyvenimo, moralės supratimas, ypač bolševikų moralinės pažiūros. Juk nieko nėra pastovu. nieko nėra sava, nicko vertinga, tai, pagal tokias pažiūras, grobk, ką tik gali, gyvenk ta diena, apgaudinėk vicnas antrą, viešai veidmainiauk, ir meluok, tai būsi dienos didvyris. Ir šį keista „moralė", žydiška moralė, ačiū Dievui, neilgai ir ne taip labai, bet vis dėlto apgadino ne vieną ir mūsų tautietį. Šiandien, gyvenant mums naują, Vakarų Europos dvasia, reikalinga iš pagrindų pakeisti pažiūras į gyvenimą ir moralę ir savo tautą auklėti sveikos, garbingos moralės dvasioje.

Karo metu visuomet atsiranda žmonių, mėgstančių išnaudoti nenormalias gyvenimo sąlygas, siekiančių pralobti spekuliacijos keliu, ieškančių pramogų ir meilės avantiūrų. Egoizmas, savanaudiškumas ypač išbujoja nenormaliais laikais. Turtų gaudymas, svetimų gėrybių nebranginimas ypač pasireiškia. Tačiau, reikėtų jau pasimokyti iš netolimos praeities, kad turtai, malonumai, yra labai nepastovus dalykas, kad didžiausias žmogaus turtas yra žmoniškumas, sąžiningumas, nesuterštas [illegible]

Lietuviai kariai, kurie šiandien kovoja prieš bolševizmą, yra išsiskaidę plačiai ir jie atstovauja lietuvių tautai. Iš jų elgesio, iš jų darbų, iš jų moralės bus sprendžiama apie mūsų tautos moralinę vertę. Taigi, mūsų karys yra lyg simbolis tos dvasios, kuri glūdi tautoje. Ir jis bus nevertingas lietuvis, jeigu jis nedorais darbais, neteisybe, apgavystėmis, girtavimu, ištvirkavimu, svetimo turto [illegible]

Sąžiningumas yra žmogaus gyvenimo pagrindas. Geriau negyventi, negu nesąžiningam būti. Kas terša tautos vardą, nesąžiningumu, tas nevertas lietuviu vadintis. Tai ne tik dvasininko, moralisto, bet ir kiekvieno dore lietuvio pareiga save artimą nukreipti, kad jis gyventų sąžiningai ir garbingai.

Šip. Vykintas

Vokiečių armija artėja prie Stalingrado

Paimtas Vorošilovgradas ir apsuptas Rostovas

Padėtis Egipte nepasikeitė

Persekiojimo ir naikinimo mūšis Sovietų Sąjungos pietryčiuose vyksta toliau. Timošenkos „elastinės gynybos" taktika privedė prie to, kad sovietų kariuomenė bėgdama traukiasi į pietus ir tampa lengvu aviacijos ir motorizuotų junginių planingai atliekamų triūškinimo ir naikinimo puolimų grobiu. Apsupti ir atkirsti priešo daliniai veltui bando prasilaužti į rytus. Doneco pramonės sričiai jau gresia didelis pavojus. Liepos 17 d. Vyriausioji Kariuomenės Vadovybė galėjo pranešti, kad vokiečių junginiai peržengė geležinkelio liniją, einančią iš Doneco srities į Stalingradą. Tą pačią dieną po ištisas dienas užtrukusių sunkių kovų vokiečių pėstininkai šturmu paėmė didžiausią ir svarbiausia Doneco pramonės srities miestą Vorošilovgradą. Liepos 21 d. galima buvo pranešti, kad pramonės miestas Rostovas prie Dono yra koncentriškai puolamas iš vakarų, šiaurės bei rytų ir skęsta liepsnose. Toliau į šiaurę viena vokiečių armija greitai žygiuoja į pietryčius ir jau liepos 20 d. buvo prislartinusi ligi 80 km prie Dono ruožo į vakarus nuo Stalingrado. Ariergardiniai priešo daliniai ir išsklaidytos priešo pajėgų grupės sunaikintos.

Prie šių didžiulių operacijų pietryčiuose dideliu mastu prisideda sąjunginės kariuomenės. Nuo birželio 29 d. vokiečių pusėje kovoja viena vengrų armija. Nuo pirmųjų liepos dienų su Timošenkos armijomis kovoja viena italų armija, kuriai priklauso nuo 1941 metų rugpiūčio mėn. Rytų fronte panaudotasis italų ekspedicinis korpas, vienas rumunų armijos korpas, kuris jau mūšiuose prie Charkovo pasižymėjo, ir vienas kroatų junginys.

Timošenkos armijų padėtis pasidarė tokia kritiška, kad sovietai savo katastrofą vos bedrįsta nuslėpti ir beviltiškus pagalbos šauksmus kreipia į Londoną arba Vašingtoną, primygtinai iš jų reikalaudami sudaryti vadinamąjį antrąjį frontą. Tačiau jie mažai susilaukia artimo meilės iš savo angliškų ir amerikietiškų sėbrų, kurie patys pakankamai turi rūpesčių dėl nuskandinimų Atlante vandenyne ir dėl padėties Egipte. Taip sovietai buvo priversti, beviltiškai puolant Voronežą, bandyti atpalaiduoti pietinę armiją. Visi puolimai šiame ruože atremti, padarant priešui didelių kruvinų nuostolių ir kartu sunaikinant didelį skaičių jo tankų.

Kituose Rytų fronto ruožuose vyko tik vietinės reikšmės karo veiksmai. Viduriniame fronto ruože buvo tęsiami užnugarinės srities valymo žygiai ir sunaikinta apsupta didesnė priešo pajėgų grupė. Aviacija Maskvos srityje naikinančia pasekme dieną ir naktį puolė geležinkelių taikinius. Į pietus nuo Ilmenio ežero nuėjo niekais sovietų puolimai, kurie buvo atremti iš dalies aršiomis kovomis vyras prieš vyrą. Išvalius nepermatomą miško vietovę srityje į pietryčius nuo Rževo, belaisvių ir karinio grobio skaičiai padidėjo ligi 40.000 belaisvių, 220 tankų, 738 įvairios rūšies patrankų bei 1.660 kulkosvaidžių ir granatsvaidžių. Murmansko uosto sritis ir Murmansko geležinkelis buvo pakartotinu sėkmingu vokiečių bombardavimų taikiniu. Kolos įlankoje buvo sunkiai bombarduotas Rostos uostas.

Laikotarpyje nuo liepos 8 iki 20 dienos sovietų aviacija neteko 829 lėktuvų. Iš jų 640 numušta oro kovose, 62 numušė zenitinė artilerija ir 9 sausumos kariuomenės junginiai, o likusieji buvo sunaikinti žemėje. Per tą patį laiką Rytų fronte žuvo 70 savų lėktuvų.

Pasauliniuose vandenyse visu smarkumu kovojama ir toliau su priešo aprūpinimo laivininkyste. Per pirmąsias 20 liepos mėnesio dienų galima buvo pranešti apie nuskandinimą iš viso daugiau negu 634.000 brt. Šiuose laimėjimuose skandinant laivus pirmoje eilėje dalyvavo vokiečių povandeniniai laivai, o taip pat virš vandens veikusios karinės pajėgos ir vokiečių aviacija. Siaurinėje Ledjūrio dalyje, Atlanto vandenyne, Karibų jūroje, Viduržemio jūroje priešo laivams lygiai tiek pat nuo sunaikinimo nesaugu, kaip ir tiesioginėje Šiaurės Amerikos ir Panamos žinioje esančiuose vandenyse. Daugelis priešo prekybos laivyno jūrininkų atsisako leistis į pavojingą kelionę ir tik didelin spaudimu yra priverčiami ir toliau pasilikti savo mirtį nešančioje profesijoje. Amerikos ir Anglijos laivų statyklose pastatomų laivų jau senlai nebeužtenka užkimšti vis didėjančiomis spragoms.

Britų sala šį kartą buvo tik pripuolamu vokiečių aviacijos puolimų objektu. Vidurinėje Anglijoje žemai skrendant pulta viena ginklų gamykla ir sužalotos bei padegtos kelios dirbtuvių halės. Į pietryčius nuo Londono vienas kovos lėktuvas dienos metu tiksliai pataikė bombomis į reikšmingą pramoninę dirbtuvę.

Egipto fronte padėtis dar nepasikeitė. Stiprūs kovos ir smingamųjų kovos lėktuvų junginiai daro priešui sunkių nuostolių. Priešo puolimai viduriniame El Alameino poziciją ruože atremti. Aršių kovų eigoje priešpuoliu paimta 1200 belaisvių ir sunaikinta tam tikras skaičius šarvuočių.

Siaurės fronto ruožas su Noichovo sritimi.

2

Karo Mokykla bolševizmo metais

Rašo ats. plk. ltn. K. Ališauskas

(Tęsinys)

KAREIVIAI NENORI PRISIEKTI

Antakalnyje mokyklos patalpos buvo mažos ir nebuvo galima visų žmonių sutalpinti. Arklidžių visiškai nebuvo, todėl mokyklos baterija ir ūkio kuopa buvo patalpintos Snipiškių kareivinėse. Gretimai stovėjo 29 šaulių korpo (lietuvių) 615 artilerijos pulkas. Rugsėjo mėn. į lietuviškąjį korpą atvyko iš Rusijos daugybė politrukų, kurie pradėjo skiepyti kareiviams komunistinį mokslą. Spalio mėn. ypatingu įžūlumu buvo varoma karininkų ir kareivių tarpe propaganda už priesaiką raudonojoje armijoje. Kadangi spalio mėn. jau buvo pakankamas politrukų skaičius mokykloje, tai tas pat buvo daroma ir su mokyklos kareiviais Snipiškėse. Priesaika turėjo būti lapkričio 7 d. per revoliucijos šventę.

Kareiviai buvo nepatenkinti. Paskaitos buvo nuobodžios ir naivios. Jiems įgriso politrukų niekinimas senosios santvarkos, kurios jie niekad nebuvo matę. Paskaitų metu kareiviai griežtai atsikirsdavo politrukams ir aiškiai pasakydavo, kad priesaikos nepriims.

— Mes esame kariai, vieną kartą prisiekėme ir jos turime laikytis! — beveik vienu balsu šaukė kareiviai.

— Jūs prisiekėte Smetonai, kuris pabėgo į užsienį ir tuo jus atpalaidavo nuo priesaikos, — aiškindavo komisarai ir politrukai.

— Mes ne Smetonai, bet Lietuvai prisiekėme. Priesaikos tekste nėra paminėtas Smetona. — atsikirsdavo kareiviai.

Komisarai griebėsi lietuviškojo priesaikos teksto, ruošėsi kritikuoti, bet jos tekste nesurado Smetonos.

Kada artilerijos pulke prasidėjo rimtesni bruzdėjimai, kareiviai nusidraskė rusiškus uniformos ženklus, tuojau visa tai persimetė ir į Karo Mokyklos bateriją ir ūkio kuopą. Gretimai stovintieji rusų artilerijos ir pėstininkų pulkai pabūgo ir naktį paliko kareivines. Lietuviškasis artilerijos pulkas buvo apsuptas tankais ir artilerija. Pas kareivius buvo atvažiavęs generolas Žemaitis, kuris išdrožė net patriotinę kalbą ir tuo lyg nuramino kareivius. Šio sukilimo smulkmenos nėra tiksliai žinomos. Karo Mokykloje buvo areštuotas tik vienas puskarininkis J., tačiau artilerijos pulke areštų buvo labai daug. Areštuotieji taip ir dingo, apie juos nieko nekalbėdavo, klausiami komisarai ir politrukai tylėdavo. Po šio sukilimo priesaika buvo atidėta vėlesniam laikui. Tačiau į Snipiškes važiuoti ir eiti į kareivines vieni komisarai ir politrukai, be palydovų lietuvių karininkų, ilgai nedrįso. Nuvykus į kareivines komisarui arba Sokurov'ui naktį patikrinti, būdavo tokių atsitikimų. Kareivis budėtojas, pamatęs atvykusius, tvirtu ir greitu žingsniu eina raportuoti, aplenkia ir net užgauna priekyje einantį komisarą arba Sokurov'ą ir raportuoja lietuviui. Bolševikai visa tai suprasdavo, kad jų nenori pripažinti, bet tylėdavo ir nieko nesakydavo.

Pasirodė, kaip ir buvo tikėtasi, kad Lietuvos kareivis liko tvirtai stovįs Tėvynės sargyboje ir jo dvasios neįveikė palaužti bolševikai, nors ir stengėsi įvairiausiomis priemonėmis ir būdais.

LAISVAI SAMDOMIEJI TARNAUTOJAI

Lietuvos Karo Mokykloje buvo apie 90 civilinių laisvai samdomų tarnautojų. Keliantis mokyklai į Vilnių, apie 30 laisvai samdomųjų dėl šeimyninių aplinkybių nepanorėjo keltis į Vilnių ir pasitraukė iš tarnybos. Nuvykus į Vilnių ir Sokurov'ui pradėjus darbo srityje įvesti „socialistines reformas", daugumas pradėjo prašytis paleisti iš tarnybos. Sokurov'as pabūgęs, kad gali pasitraukti iš tarnybos prityrę specialistai darbininkai (kurpiai, siuvėjai, kirpėjai, virėjai, technikai), pats pradėjo asmeninius pasikalbėjimus su darbininkais, ir, be to, jo įsakyti komisarai. Iššaukia, būdavo, pas save į kabinetą, pasisodina, būna labai mandagus, išklausinėja, kas jis yra, iš kur kilęs, ką tėvai dirbo ir nuo kada dirba mokykloje ir savo amatu verčiasi. Autobiografijos neprašo papasakoti, ir pagaliau švelniai klausia: „Ar sutinkate dirbti prie raudonosios armijos?" Nesako, kad Karo Mokykloje, bet pabrėžia, kad raudonojoje armijoje laisvai samdomuoju. Tarnautojas patrauko pečiais ir atsako:

— Kiek gi algos mokėsite? —

— Mokėsime daugiau, negu prie Smetonos gaudavai, — atsakydavo Sokurov'as.

Tarnautojas toliau teiraujasi, norėdamas žinoti tikrąjį atlyginimą, aiškina pasunkėjusį gyvenimą ir primena, kad patogiau jam būtų grįžti į Kauną. Vis viena nei Sokurov'as, nei komisaras nepasakydavo, kiek algos mokės. Vieni darbininkai pasitraukė, kiti liko. Pasiliko apie 30 senųjų laisvai samdomųjų civ. tarnautojų; kiti grįžo į Kauną. Kai kuriems išeinant grasindavo: „Lai nemano, kad Kaune jie gaus darbo, jeigu čia nenori dirbti". Arba: „Ateis pats ir verkdamas prašys, kad priimtume". Tačiau niekas neatėjo ir neverkė, bet visi džiaugėsi.

Spalio pabaigoje ir lapkričio pradžioje prasidėjo naujų laisvai samdomųjų tarnautojų priėmimas. Esamų apie 30 žmonių buvo maža. Buvo priimta apie 250 laisvai samdomųjų vyrų ir moterų. Daugiausia tai buvo vietiniai Vilniaus gyventojai bedarbiai ir be jokios specialybės žmonės. Priimamieji turėdavo užpildyti smulkias anketas, pateikti parašytą autobiografiją ir prašymą. Paskui būdavo siunčiami pas mokyklos gydytoją, iš kurio gavę sveikatos pažymėjimą, pagaliau galėdavo eiti pas Sokurov'ą.

Sokurov'as su komisaru smulkiai išklausinėdavo, kas jis yra, ar nėra „liaudies priešas", ir nieko nepasakęs paleisdavo. Po kelių dienų tik sužinodavo priimtas ar ne. Nepriimtųjų raštai nebūdavo grąžinami. Buvo ir tokių atsitikimų, kad beklausinėjant sužinodavo, kad darbo ieškantis tarnavo lenkų ar lietuvių policijoje, arba pasienyje, arba šiaip žmogus ilgai be darbo buvo. Tokius asmenis taip pat paleisdavo nieko jiems nepasakęs, o jų prašymus ir anketas su atitinkamu prierašu persiųsdavo į NKVD kaip „liaudies priešo". Ne vienas ieškodamas darbo gavo kalėjimą. Laimingesni buvo tie, kurie savo praeitį slėpė ir buvo pakeitę gyvenamąją vietą. Priėmimui pasibaigus, priimtieji buvo paskelbti įsakymuose mokyklai; įsakyme buvo nustatytas ir atlyginimas. Kas neturėjo darbo — laikinai apsidžiaugė, bet tie, kurie turėjo darbą, nustebo. Atlyginimas buvo nustatytas labai mažas. Tiesa, seniesiems mokyklos tarnautojams buvo nustatytos didesnės algos, bet dydis labai mažas, po 20 — 30 rublių mėnesiui. Tuo laiku pragyvenimas jau buvo pabrangęs daugiau kaip 100%, be to, dar vis kilo. Keletas drąsesniųjų, tai sužinoję, tuojaus paprašė paleisti, kiti liko.

Darbo laikas visiems laisvai samdomiesiems buvo pažadėtas 8 val. Tačiau praktikoje retas kuris darbininkas dirbo 8 val. Visuomet tekdavo ilgiau dirbti — po 10 — 12 ir net 16 val., nes nustatytą arba pavestą darbą reikėdavo būtinai atlikti skirtu laiku. Neatlikus galėjo ne tik paleisti iš tarnybos, bet dar įtarti kaip „sabotažnininką" ir atiduoti teisman. Atrodė, jeigu anksčiau 90 laisvai samdomųjų tarnautojų užteko mokyklai aptarnauti, kurioje mokėsi 600 — 700 kariūnų, tai 280 tarnautojų 1000 — 1100 kursantų pilnai užteks. Tačiau gyvenime buvo atvirkščiai. Visi laisvai samdomieji dirbo sunkiai ir ilgai, nes darbo paskirstymas ir bendrai tvarka mokykloje buvo labai nevykusi, kombinuota, sudėtinga. Labai daug žalos darydavo dažnai nustatytos tvarkos kaitaliojimai, politiniai susirinkimai ir darbininkų sekimas kiekviename žingsnyje. Už vis sunkiausią naštą nešė virtuvės tarnautojos. Joms tekdavo dirbti nuo 4— 5 val. ryto iki 10 — 11 val. vakaro ir už mažiausią atlyginimą — 180 arba 200 rublių mėnesiui. Kursantai maitindavosi dvejomis pakaitomis ir dideliais laiko tarpais. Tokia buvo dienotvarkė. Maisto paruošimas, indų plovimas ir į stalą maisto patiekimas užimdavo daug laiko. Kursantus panaudoti kuriems nors virtuvės ar valgyklos darbams buvo draudžiama, be to, ir laiko neturėjo. Užėjus į virtuvę dažnai tekdavo išgirsti tarnautojas dejuojant: „Dieve mano, Dieve mano, kaip mes išlaikysime!" Ir vis dėlto moterėlės kentė, vargo ir dirbo, nes daugelis jų turėjo maitinti šeimyną, mažus vaikučius.

Be abejo, kad Sokurov'as ir komisaras visa tai žinojo ir matė, todėl bardavo maisto tiekėją kpt. J. ir reikalaudavo, kad ilgiau kaip 8 val. nieks nedirbtų, bet maisto tiekėjas nieko negalėjo padaryti. Visa toji netvarka buvo ne jo kaltė ir jis jokiu būdu negalėjo jos pašalinti. Pats Sokurov'as griebėsi su komisaru virtuvės reikalus tvarkyti. Sudarė dvi tarnautojų pamainas: vieną dieną dirbti, kitą ilsėtis, bet pasirodė, kad nesuspėjama pagaminti maisto, neatlieka darbo. Grįžo prie senosios tvarkos, paliekant vieną laisvą dieną savaitėje. Virtuvei prižiūrėti nustatė griežtesnę kontrolę. Paskyrė vieną politruką, kuris savo beprasmiškais veiksmais dar labiau sunkino virtuvės darbą. Tokia tvarka liko iki mokyklos gyvenimo pabaigos.

Laisvai samdomieji tarnautojai turėjo savo komitetą. Komitetą rinkdavo. Kandidatus į komitetą parinkdavo mokyklos politskyrius. Komitete dalyvaudavo ir vienas politrukų, kaip „specas" darbo žmonių ir prof. sąjungos reikaluose. Komitetui pirmininkavo iš pradžių raštininkas Kasperavičius, vėliau mūrininkas Juronis ir pagaliau technikas Vapšinskas. Civiliai tarnautojai dažnai būdavo šaukiami į susirinkimus, politinformacijas ir politines pamokas. Dalyvavimas visiems buvo privalomas. Vadovaudavo politinio skyriaus skirti politrukai. Eisenose ir paraduose civiliams tarnautojams buvo privalomas dalyvavimas rikiuotėje; pasišalinusius arba neatvykusius tarnautojus tardydavo politinis skyrius ir bausdavo.

Sandėlių prižiūrėtojai ir ūkvedžiai buvo pakeisti rusais, į atsakingesnes vietas buvo priimami tik rusai arba žydai. Lietuviams ir lenkams mažiau pasitikėdavo. Pirmoje eilėje ėjo rusai, o gretimai su jais žydai.

SPALIO REVOLIUCIJOS ŠVENTĖ

Spalio revoliucijos šventei mokykla pradėjo ruoštis prieš mėnesį. Politinis skyrius, komisaras Avenburg'as, šventės reikalams gavo 60.000 litų avanso ir jį visą išeikvojo. Tuo laiku dar buvo didelė pinigų suma. Prie šventės paruošimo darbų buvo pritraukti ir kariūnai. Dirigavo išimtinai tik komisarai, nes tai buvo politinio skyriaus reikalas. Tuojaus buvo pripirkta labai daug raudonosios gelumbės ir pradėta paišyti plakatai su bolševikinais šūkiais. Ant baltos gelumbės buvo paišomi Stalino, Molotovo, Vorošilovo ir kitų bolševikų paveikslai. Viskas buvo daroma pastatams ir patalpoms papuošti.

Rikiuotės skyrius tuo laiku surašė tvarkaraštį socialistinėms rungtynėms tarp kuopų. Varžybos turėjo būti šių sričių: šaudymo, sporto bei gimnastikos, rikiuotės ir dainavimo. Rezultatams įvertinti Sokurov'as paskyrė komisiją. Pirmininkavo rusas plk. Lukin'as, mokyklos viršininko padėjėjas; komisijoje dalyvavo ir politinio skyriaus atstovai. Lietuviai karininkai įėjo į komisiją nariais ir sudarė techninį personalą. Už pirmąsias vietas buvo pažadėtos premijos — dovanos. Tuo laiku rusų kursantų dar nebuvo ir varžybose dalyvavo tik lietuvių kuopos. Dalyvavo 1. 2. ir 3. kuopos kariūnai; aspirantai jau buvo paleisti į atsargą. 3 kuopoje buvo 53 kariūnai — kandidatai, generolo Žemaičio įsakymu parinkti į mokyklą jau prie liaudies vyriausybės. Šių varžybų metu pasirodė aiškių nukrypimų. Sokurov'as, komisarai ir aplamai visi rusai rodė daug simpatijos 3 kuopai, stengdamiesi ją iškelti į pirmąją vietą. Kitų kuopų kariūnų tarpe kilo aiškus nepasitenkinimas. Pagaliau pirmoji vieta liko nenustatyta. Dovanos buvo paskirstytos atskiriems asmenims. Dovanėlės buvo labai menkos vertės.

Šventei kariūnai ir karininkai buvo treniruojami žygiuoti iškilmių maršu. Visi karininkai, nedalyvaują rikiuotėje, turėjo sudaryti paradinį atskirą karininkų būrį. Šiam reikalui Sokurov'as surinkdavo karininkus du kartus per savaitę ir mokydavo juos rikiuotės. Kadangi lietuvių karininkų tarpe buvo žmonių 45 ir 50 m. amžiaus, Didžiojo karo dalyvių ir net sužeistų, tai rikiuotėje ne kažin kaip gerai atrodė. Būrys žygiuodavo nepergeriausiai.

(B. d.)

B. LABĖNAS

LAIŠKAS IŠ FRONTO

Šrapneliai nuplėšė lapus nuo medžių,
O saulė kaitina... Taip karšta baisiai...
Galva įkaitus po šalmu, granatos diržą sveria —
Tuojau į ribą išeities išeisim...

Padangėj neria kaukdami lėktuvai —
Mes girdim jų propelerių plieninę dainą...
Ir mes pakylam. Ugnį, apkasus praeinam,
Nes žinom: mes ne mirt, bet nugalėt išeinam.

Kai mes pakylam, kai mes veržiamės atakon —
Mūs kraujas, kaip sutirpęs švinas, verda...
Mes akmenis ir plieną trupinam
Ir priešo užtvaras iš kelio vartom...

Mes žinom: vis pirmyn vilnin ar saujon,
Ar kontratakon, ar iš sparno supant.
Ant durtuvų, lyg vėliavą aukštai iškėlę,
Mes drąsiai priekin nešam išlaisvintą Lietuvą.

Granatom mes naujas legendas rašom,
Kulkosvaidžiais apsėjam naują barą...
Mes už Europą, už tautų laisvę kaujamės,
Ir mirštame, kad jums gyventi būtų gera...

O saulė kaitina... Prie kelio liepos...
Padangėj girdime lėktuvų dainą...
Suspaudžiam šautuvus, tvirčiau granatą rankon —
Ne mirt, bet amžinai gyvent išeinam...

„IŠLAISVINTOJAS"

Stalino „išlaisvintoji" Lietuva raudonojo teroro metais.

Saldutiškio partizanų rinktinė prieš bolševikus

(Partizanų rinktinės veikla 1941.VI.22—VII.5 dienomis)

Ats. kpt. E. PETRAUSKAS

(Pabaiga)

IX. PIRMOSIOS MŪSŲ AUKOS

Dar labiau ūpą pakelia ir džiaugsmo atneša iš Pažeimenės poligono pradedantieji bėgti lietuviai kariai, kurie atvažiuoja ir su dviem sunkvežimiais ir ginklais. Taip beregint didėja mūsų eilės ir ginklų kiekis. Pažeimeniškiams įsakau spiestis Linkmenų būryje.

Birželio 25 d. jau pastebimos pirmosios besitraukiančios bolševikų kariuomenės dalys Saldutiškio — Labanoro keliais. Sekimo postai praneša, kad keliu nuo Utenos Linkmenų kryptimi vyksta keturi ginkluotų bolševikų sunkvežimiai. Linkmenų būriui duodamas įsakymas suruošti pasipriešinimą. Partizanai su sunkvežimiu išvyko priekin ir smarkia ugnimi apšaudė pirmą sunkvežimį, kuriame važiavo komisarai, politrukai ir vadai. Devyni važiavusieji buvo nukauti vietoje, o du pabėgo. Paimtas sunkvežimis, daug pistoletų ir vienas lengvas kulkosvaidis. Kiti sunkvežimiai, pajutę karštį, suskubo apsigręžti ir pasukti Kirdeikių link. Bet ir čia juos pasitiko laiku įspėtas partizanų būrys. Įvykus kautynėms paimamas vienas sunkvežimis. Kiti du sunkvežimiai prasiskverbė ir pabėgo Tauragnų link. Per šias dviejų būrių kautynes buvo dar labiau papildytas mūsų karinis inventorius, tačiau čia netekome dviejų savo draugų. Pirmosiose kautynėse žuvo karys — partizanas Petras Bieliauskas, o antrosiose — psk. Bronius Želnys.

Tą dieną susikovė su besitraukiančiais rusais ir Labanoro partizanai, užkliudę juos einant Molėtų — Labanoro keliu. Iš savo pusės labanoriečiai turėjo du nukautus — žuvo partizanai Andrius Gasiulis ir Jurgis Bimba. Tą pačią dieną bolševikai traukėsi stambesnėmis jėgomis. Iš Utenos vokiečių kariuomenės vadovybė kreipėsi į partizanus, prašydama stambesnių vienetų nekliudyti, kad bolševikai civiliniams gyventojams nepadarytų didelės žalos.

Vakare mūsų jėgos dar labiau padidėja. Pakrūmiais atskuba pas mus lietuvių karių iš Pažeimenės ir Švenčionėlių poligono. Viso Saldutiškio rinktinėje tą vakarą buvo per 150 žmonių, kurių tarpe per 50 ginkluotų. Be to, jau tą dieną organizuojama lauko ligoninė, kuria rūpinasi gydytojas Pleiskys, padedamas vietinių inteligenčių. Birželio 25 d. vakarą ligoninėje yra šeši sužeistieji — jų tarpe vienas mūsiškis ir penki bolševikai, daugiausia ukrainiečiai, labai sunkiai sužeisti.

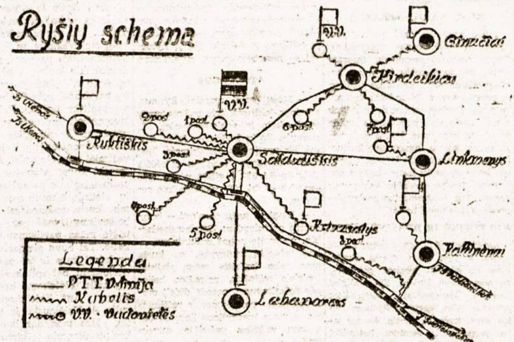

X. MUMS GRESIA APSUPIMAS

Rytojaus dieną, t. y. birželio 26 d., bolševikai traukiasi jau stambiais vienetais. Dabar jaučiu labiau, negu pirma, kaip reikalingi mums ginklai. Kitokios išeities nėra, kaip pasiųsti sunkvežimį į Švenčionėlius. Aplinkiniais keliais suvažinėja sunkvežimis. Parveža du sovietinius kulkosvaidžius, šaudmenų ir tvarstomosios medžiagos. Tačiau jaučiu, kad ir šių ginklų neužtenka. Pasisekus telefonu susisiekti su Vilniumi, prašau paramos ginklais ir šaudmenimis. O bolševikų kariuomenė dideliais vienetais eina visais keliais. Mums gresia apsupimas, ko mes labiausiai bijomės. Dar sykį bandau susisiekti su Vilniumi. Tačiau pasiekus Švenčionėlius, paaiškėja, kad tiesioginis telefono laidas su Vilniumi užimtas ir mane dėl visko sujungia su Pabrade. Čia išgirstu per triūbelę ir savo ausimis netikiu: „Govorit Minsk" (kalba Minskas). Nieko nedelsdamas sakau:

— Davaite Vilno (Duokite Vilnių).

— Sojediniaju. (Jungiu).

Ir aš kalbu su Vilniumi. Nenoriu tikėti, kaip čia galėjo įvykti, nenori man tikėti ir Vilniuje. Dideliam mano ir mano draugų nustebimui tai nebuvo juokas. Minskas iš tikrųjų atsiliepė ir man švariai rusiškai kalbant, netgi nepagalvojo, kad patarnauja ne raudonosios armijos komandirui, bet lietuvių partizanų rinktinės vadui, kuris iš visų pusių supamas raudonosios armijos. Prašiau Vilnių aviacijos paramos. Tai būtų buvusi racionaliausia ir greičiausia mums parama. Pulkininkas Dabulevičius iš štabo pažadėjo padėti visas pastangas, kad mums pagelbėtų. Mūsų pasikalbėjimas greitai nutrūko. Ties Kaltanėnais bolševikai perkirpo telefono vielas. Už pusvalandžio pasirodo žvalgybinis vokiečių lėktuvas, kuris žvalgė Molėtų — Labanoro vieškelį, o po keliolikos minučių atskrenda šeši bombonešiai, kurie skutamuoju skridimu bombarduoja besitraukiančias bolševikų voras. Nuo bombų sprogimų aidi visa apylinkė. Bolševikams karšta. Jie dar didesniu tempu bėga. Mes lengviau atsidūstame, bet, pasirodo, apsupimo žiedas dar labiau veržiasi. Štabe labiau rūkomi papirosai ir geriamas vanduo. Pavojinga mūsų padėtis kepina vidurius, užsipilame vandeniu, o iš galvos neišeina mintis ieškoti išeities kelių. Svarbiausiu uždaviniu laikome apsaugoti Saldutiškio miestelį. Maždaug 4 km nuo Saldutiškio į vakarus prie Puškoriškių kaimo ir kelių sankryžos organizuojame pasipriešinimą turimais ginklais. Čia mes išdrįstame stoti prieš daug gausesnį ir nežinomai gausų priešą. Kautynės buvo smarkios. Po to priešas jau nebedrįso slinkti vieškeliu pro Saldutiškį, bet pasuko Tauragnų link, kur įsivėlė į kovas tauragniečiai, manydami, kad priešo pajėgos labai mažos. Sužinojome vėliau, kad partizanai buvo išblaškyti ir miestelis padegtas.

Nors tos dienos kautynių metu prie Puškoriškių kaimo, be šautuvų, buvo paimta keliolika sunkvežimių, tankelis ir didžioji radijo stotis, bet ginklų vis tiek buvo per maža. Žuvo eil. Lašinskas ir vienas nežinomas kareivis.

Vakare civiliams gyventojams išleidžiamas antras įsakymas, kur kviečiami gyventojai atvykti į savo gyvenamuosius namus, iš kurių, besitraukiant bolševikams pirma buvo pasišalinę, be to, raginami viliojančiu būdu išgauti iš atskirų raudonosios armijos karių ginklų, ar tai iškeičiant juos į maistą ar kt. produktus. Ant kelių išlipdyti dideli plakatai, kuriuose bėgantieji rusų kareiviai kviečiami mestį ginklus ir ginkluotiems nesiartinti prie ūkininkų sodybų, nes tokiu atveju jų laukia mirtis. Tuo būdu mums pasisekė išgauti keliolika šautuvų.

(Nukelta į 4 pusl.)

MŪSŲ BATALIONAI ŠIAURĖS FRONTE

ĮSPŪDŽIAI IŠ INSPEKCINĖS KELIONĖS

xxx

Nesenial Lietuvos Savisaugos Dalinių vienos Apygardos Vadas gen. št. plk. X inspektavo Lietuvos batalionus, esančius šiauriniame Rytų fronto bare. Po ilgokos kelionės grįžęs pulkininkas pasidalijo su mūsų bendradarbiu įspūdžiais, kuriuos čia, kiek leidžia sąlygos, papasakojame ir mūsų skaitytojams.

— Mano kelionės tikslas, — sako gen. št. plk. X, — buvo perduoti toli nuo savųjų esantiems mūsų kariams sveikinimus iš Tėvynės — Lietuvos, pasveikinti juos vadovybės vardu, pamatyti lietuvio kario tikrąjį gyvenimą fronte, išsiaiškinti, ko mūsų kariams trūksta, kokia jų nuotaika, pageidavimai; patirti, kaip apie lietuvius karius atsiliepia karo vadovybė, aplankyti mūsų karius ligoninėse. Be to, buvau gavęs įgaliojimą vietoje daryti žygių rastiems trūkumams pašalinti, kreipiantis tuo reikalu pas vietinius vokiečių karinius vadus. Turiu pasakyti, kad man buvo pavestas nelengvas, bet garbingas uždavinys. Jo išpildymui aš dėjau visas savo pastangas — sako gen. št. plk. X.

Čia pat jis plačiau papasakojo apie visą kelionės eigą ir įspūdžius.

SOVIETIJOS VAIZDAS

Pervažiavus buv. Latvijos Sovietų sieną, prieš mūsų akis atsivėrė liūdna, nyki tuštuma. Tai sovietų teritorijos pasienio ruožas, keliolikos kilometrų pločio, kuriame nei trobesių, nei žmogiškosios gyvybės nematyti. Čia riogso išgriauti bunkeriai ir sovietų armijos palikti apnaikinti ginklai — tankai, lėktuvai, patrankos, ir kt.; tai buvusių kautynių pėdsakai.

Pervažiavus pasienio zoną, vaizdas pradėjo keistis. Pastebėjome ir sovietų išgarsintus kolchozus. Per visą kelionę jų teko daug pamatyti ir jų tikrą gyvenimą patirti. Jie vieni į kitus panašūs, tai tie patys rusų carinių laikų kaimai; namai seni, sukrypę, apgriuvę, apramstyti, išimtinai šiaudiniais apdriskusiais stogais. Kambario baldai: stalas, suolas bei taburetė ir pečius, kuris atstoja lovas. Aplink gyvenamus namus nešvaru ir netvarka. Ne tik kolchozuose, bet ir matytuose miestuose bei miesteliuose jokios modernios statybos, kaip mes ją suprantame, nematyti. Aš labai stengiausi pamatyti išgarsintas kolchozų kultūrines įstaigas, kaip pvz., mokyklas, kino teatrus, sales, ligonines, prieglaudas. Bet, deja, nei aš, nei mano bendrakeleiviai jų nematėme. Išimtį radome tik miestuose bei miesteliuose, kur vieną kitą mokyklą bei ligoninę teko matyti. Bet ir tos savo statyba ir įrengimais toli gražu neprilygsta panašioms mūsų įstaigoms.

Gyventojai — daugiausia moterys, vaikai ir seniai. Suaugusių vyrų nesimato. Žmonės apdriskę, nuskurę, vasaros metu su kailiniukais ir veltinėmis, moterys su ilgomis vilnonėmis kojinėmis, retai basos. Tačiau moterų skarelės ir sijonai švarūs — balti, kas ypač krinta iš tolo į akis.

Kolchozų laukuose matėsi nemažos bandos gerų galvijų ir avių. Kiaulių nei vienos nebuvo matyti. Vietos žmonės pasakojo, kad buvo šovchozų, kur augino iki 15.000 kiaulių. Šiam karui prasidėjus sovietai tas kiaules varė į Leningradą, bet pakelyje visos kiaulės sudvėsė. Laukai apsėti. Buvę kolchozininkai gavo žemės nuosavybėn, tuo labai patenkinti ir ją dirba. Įdomu, kad ir mūsų X Bataliono vadas dalino žmonėms buvusių kolchozų žemes nuosavybėn.

LIETUVIŲ KARIAMS SVEIKINIMAS IŠ TĖVYNĖS

Lankydamas įvairiose vietose mūsų dalinius, kuriuos radau ar tai pirmosiose linijose — bunkeriuose, ar tai sargybų postuose, ar kareivinėse, perdaviau jiems mūsų Tėvynės Lietuvos ir mūsų vadovybės linkėjimus ir sveikinimus. Pranešiau, kad mūsų Tėvynė Lietuva ir vadovybė yra drauge su mūsų garbingais kariais Rytuose. Tėvynė atjaučia visus mūsų karių sunkumus ir vargus, ji nori savo kariams padėti ir padeda kuo gali. Tėvynė tiki, kad jos sūnų — karių aukos, kraujas, prakaitas ir vargas Rytuose nenueis veltui. Už tai Lietuva turės teisę gauti laisvą gyvenimą, kaip dera tautai, kuri kartu su galinga Vokietija ir kitomis laisvomis tautomis garbingai kovoja už laisvę prieš Europos tautų bendrą priešą — bolševizmą.

Sveikinimai — tai buvo ypatingai jaudinantis momentas, nes Tėvynės balsas ir troškimas atsispindėjo mūsų karių širdyse, jų dvasioje.

LIETUVOS KARIAI BUNKERIUOSE

Lietuvos kariui bunkeris — ne naujiena. Jie patys sau juos pasidaro, įsikasa į žemę, „sužbetonuoja" iš viršaus, iš visų pusių, palikdami tik reikalingas angas savo ginklams, sekimui ir įėjimui. Bunkerių įtvirtinimui panaudota vietos medžiaga, būtent, sugriautų trobesių rąstai, akmenys, rąstai iš miško, o betoną atstoja žemė. Žmogaus darbo įdedama labai daug. Kai kur kasimo — bunkerių darbams buvo panaudoti ir vietos gyventojai.

Pats gyvenimas bunkeriuose labai įdomus. Ginklai nuolat kalba, mūsų kariai nuolat prie jų budi ir pagal reikalą savo ginklų ugnies galingumą sustiprina arba sulėtina. Oro sąlygos ir metų laikas čia nevaidina jokio vaidmens, nes čia karys, šalta ar šilta, lyja ar giedra, tamsu ar šviesu, visad yra kovos būklėje.

Už savo Tėvynės laisvę ir šviesią ateitį Lietuvos karys moka garbingai kovoti ir tai kovai noro ir pasiryžimo, nors ir sunkiausiose sąlygose, jam netrūksta.

— Į mano klausimus, kodėl ir už ką kariaujate, iš visų gavau panašų atsakymą: „Kariaujame dėl to, kad norime sunaikinti baisiausią žmonijos priešą bolševizmą ir toje kovoje norime iškovoti Europai ir savo Tėvynei Lietuvai laisvą ir gražų gyvenimą." Taip supranta mūsų karys šios kovos prasmę, dėl to jis čia aukoja savo gyvybę, žūsta, krauju ir prakaitu šlaksto Rytų žemes.

xxx

— Medžiagiškai, ypač maisto atžvilgiu, mūsų karys Rytuose aprūpintas gerai. Jis stipriai ir gardžiai pavalgo, gardžių gėrimų išgeria.

— Ginklų, apšarvavimo ir aprengimo atžvilgiu mūsų karys norėtų būti nemenkiau aprūpintas kaip vokiečių karys. Taip pat šeimos aprūpinimo ir kiti dar neišspręsti Lietuvių Savisaugos dalinių klausimai mūsų karius Rytuose jaudina ir sudaro jiems nuolatinio rūpesčio. Tiems visiems klausimams sutvarkyti padaryti atitinkami žygiai.

KAIP MŪSŲ KARIAI KOVOJA IR KAIP APIE JUOS ATSILIEPIA KARINĖ VADOVYBĖ

Karinė vadovybė mūsų karį ir dalinius, kovojančius Rytų fronte, labai aukštai vertina. Man asmeniškai keliais atvejais buvo pareikšta, kad mūsų kariai gerai parengti, drąsūs ir narsūs ir puikiai kaunasi. Malonu buvo girdėti tokius atsiliepimus. Mūsų kariams ir Tėvynei garbė ir pasididžiavimas. Man buvo įdomu vietoje išsiaiškinti, kurie gi žygiai, atseit konkretūs faktai, davė vadovybei pagrindo taip aukštai mūsų karį vertinti.

Man buvo pateikti mūsų dalinių kautynių aprašymai ir gyvu žodžiu buvo daug išpasakota įdomių kovų epizodų. Labai įdomu tai, kad mūsų dalinių bunkerius bolševikai puola labai didelėmis jėgomis, bet mūsiškių įveikti nepajėgia. Pvz., vieną pavasario naktį mūsų vienos kuopos pozicijas puolė net dvi bolševikų grupės (700 vyrų). Jiems buvo pavykę net įsibrauti į mūsų pozicijas.

(Nukelta į 4 pusl.)

MŪSŲ BATALIONAI ŠIAURĖS FRONTE

(Atkelta iš 3 pusl.)

jos iš visų pusių apsupti. Prasidėjo kova vyras prieš vyrą. Tai buvo pragaras, o ne kova. Kaimas, kur ėjo kovos, degė. Atrodė, kad mūsų kuopa turės žūti. Bet ne. Kuopa atsilaikė, turėdama palyginti nedidelius nuostolius; gi bolševikai, dienai prašvitus, *buvo priversti atsitraukti*, palikdami savųjų krūvas užmuštų ir daug ginklų.

Panašių kovų buvo ir daugiau, kur mūsų daliniai savo smūgiais priversdavo daug gausingesnį priešą iš kovos pasitraukti, padarant jam didelių nuostolių.

Pažymėtina, kad mūsų karys bolševikų nelaisvėn nepasiduoda. Jis kaujasi iki paskutinio kraujo lašo, o jei mato, kad *išeities nėra ir teks* pakliūti į nelaisvę, tai tokiu atveju paskutinę kulką *ar granatą panaudoja* savo gyvybei atimti.

Tai taip mūsų karys lietuvis kovoja Rytų fronte. Tose kovose ir pasireiškė mūsų kario visi privalumai visoje savo didybėje.

Yra nuomonių, kad lietuvių batalionai vykdo policijos uždavinius. Tokia nuomonė yra perdėm klaidinga. *Iš šio pranešimo matyti*, kad mūsų batalionai vykdo tik kariuomenei statomus uždavinius.

MŪSŲ KARIŲ GYVENIMAS FRONTO UŽNUGARYJE

Ne visi mūsų batalionų daliniai yra pirmoje fronto linijoje. Rytuose yra tokių mūsų dalinių, kurie vykdo įvairius apsaugos uždavinius, būdami arčiau ar toliau nuo fronto. *Tokių dalinių gyvenimas*, ypač tų, kurie yra tolimesniame užnugaryje, yra panašus į taikos meto kario gyvenimą.

Čia karys ne tik gerai pavalgo, bet normaliai pasilsi ir išsimiega. Turi ir laisvalaikių, ypač šventadieniais. Laisvalaikių metu išeina iš savo kareivinių į miestą, lanko karinius kino teatrus (jie kariams veltui), kavines, teatrus. Šie mūsų kariai yra *normalia tvarka leidžiami* atostogų, lanko savo šeimas bei namiškius. Taigi jų tarnyba ir gyvenimas yra žymiai geresnis ir lengvesnis, negu tų mūsų karių, kurie yra bunkeriuose arba neša tarnybą arti priešakinių linijų.

MŪSŲ KARIAI LIGONINĖSE

Ligoninėse aplankiau daug mūsų karių sužeistų ar sergančių. Jie ypatingai *man buvo dėkingi už atsilankymą*, už laikraščius ir dovanas, kurias jiems atvežiau.

Ligoninių tvarka, personalu, priežiūra ir maitinimu mūsų kariai labai patenkinti. Jokių nusiskundimų šiais atžvilgiais neteko išgirsti. Ligoniai labai išsiilgę savo namiškių ir Tėvynės, todėl jie pageidauja, kad gydymui būtų siunčiami į Lietuvą. Šiuo klausimu padaryti žygiai.

MŪSŲ KARIAI IR RUSŲ ŽIEMA

Rusų šalta, kieta žiema mūsų karius palyginti labai mažai nuskriaudė. Nors ir nebuvo laiku šiltais drabužiais aprūpinti, jie sąžiningai budėjo savo postuose didžiausių šalčių metu ir šiandieną jie tuo didžiuojasi. Iš tikrųjų mūsų karys puikiai įrodė savo nepaprastą ištvermingumą ir atsparumą žiemos šalčiams. Tai patvirtina ir atliktos kovos ir žygiai didžiausių šalčių metu. Kariai *pageidauja*, kad *jie laiku būtų* aprūpinti šiltais drabužiais, artinantis kitai rusų žiemai.

MŪSŲ KARIŲ APRANGA

Mūsų karių išvaizda graži. Vyrai sveiki, žvalūs, kovose užsigrūdinę. *Tačiau* apranga nevienoda. Suprantama, kad karo metu įvairioms kariuomenėms *sava uniforma išlaikyti* neįmanoma, o jei ir būtų galimumas ją frontan patiekti, tai įvairiais kariniais sumetimais nėra naudinga bendrame fronte su bendru priešu kovoti, turint savo kariuomenių skirtingas uniformas. Ispanai bei kitų tautų kariai kovoja apsirengę bendra vokiečių karių uniforma. *Tos uniformos pageidauja* — prašo ir Lietuvos kariai.

KULTŪRINĖ IR DVASINĖ BŪKLĖ

Laikraščių iš tėvynės mūsų kariai gauna ir juos labai noriai skaito, nors jie ateina gerokai pavėlavę, su pasenusiom žiniom. Kiti daliniai turi ir knygynėlius. Lietuviškos *spaudos mūsų kariams Rytuose* reikia siųsti kuo daugiausia. Jie jos labai pageidauja. Sunkiau lietuviški laikraščiai pasiekia mūsų sužeistus bei sergančius karius, kurie guli įvairiose vietose ir įvairiose ligoninėse.

Mūsų kariai turi ir radijo aparatus, bet nedaug. Reikia lietuviškai visuomenei daryti žygių, kad būtų pasiųsta mūsų kariams daugiau radijo aparatų ir patefonų su lietuviškomis plokštelėmis. Dvasiniams mūsų karių reikalams aptarnauti pageidautini lietuviai karo kapelionai. Tuo reikalu jau padaryti konkretūs žygiai ir karo kapelionai į Savisaugos *batalionus Rytuose siunčiami*.

Mūsų kariai Rytuose labai pageidauja, kad *juos* dažniau lankytų ne tik savos karo vadovybės atstovai, bet *juos taip pat lankytų Lietuvos valdžios*, lietuvių tautos atstovai, visuomenės veikėjai, ypač karo korespondentai, kino bei foto grupės, teatralai ir pan. Per juos jie dvasiniai sustiprėtų, pralinksmėtų, jų moralinės jėgos ir pasiryžimas kovoti dar labiau sutvirtėtų. — Tad valdžios — visuomenės atstovai ir kultūros nešėjai išgirskite mūsų lietuvio kario šį prašymą ir aplankykite jį Rytuose! — pastebėjo ponas pulkininkas.

ATOSTOGOS

— Mūsų kariai, esantieji Rytuose, atostogų leidžiami tais pačiais nuostatais, kaip ir vokiečių kariai. Iš pirmųjų linijų leidžiama labai mažai, tik ypatingais atsitikimais. Šiek tiek užpakalyje esančius paleidžia iš karto iki 5%, o giliau užnugaryje esančius — iki 16% visos dalinio sudėties.

— Baigiant turiu pasakyti,— baigdamas pašnekesį su jūsų bendradarbiu, pažymėjo ponas pulkininkas, — kad vokiečių vadovybė, su kuria man teko kalbėtis mūsų dalinių įvairiais reikalais, pripažino kelionės reikalingumą, parodė didelį mūsų atžvilgiu palankumą ir vaišingumą, o visus tvarkytinus lietuvių batalionų reikalus pažadėjo sutvarkyti.

— **Lai gyvuoja vokiečių ir lietuvių kariai — ginklo draugai!**

Šiais žodžiais ir buvo baigtas su ponu pulkininku pasikalbėjimas.

— asb. —

SALDUTIŠKIO PARTIZANŲ RINKTINĖ PRIEŠ BOLŠEVIKUS

(Atkelta iš 3 pusl.)

XI. IR TOLIAU RŪPINAMĖS GINKLŲ GAUTI

Naktį iš birželio 26 į 27 d. mūsų ryšininkai drąsiu būdu sutvarko *telefoninį susisiekimą su* Švenčionėliais. Pavyksta susisiekti su Pabradėje *esančių* plk. ltn. S., kurio prašau paremti mus ginklais ir šaudmenimis. Pažadama prisiųsti 8 sunkiuosius kulkosvaidžius, 8 lengvuosius, 400 šautuvų ir apie 20.000 šovinių. Plk. ltn. S. žodžiu tikėjau. Tačiau lauktasis transportas neatėjo. Tik paskui paaiškėjo, kad visa žadėtoji parama buvo pasiųsta mums dviem sunkvežimiais, bet privažiavus iki Joniškio, kur vyko didžiulės kautynės mūsų partizanų su bolševikais, *negalint pravažiuoti*, sugrįžta atgal.

Nesulaukę ginklų iš šalies, nutarėme tenkintis savaisiais, kurie jau pamažu didėjo. Čia nemaža padėjo mūsų išleistas gyventojams įsakymas Nr. 2 ir paraginimai bolševikų kareiviams patiems pasiduoti, metant ginklus. Daugelyje vietų ginklai buvo keičiami į maistą, *daugelyje vietų* patys pasiduoda nelaisvėn, o daug kur *mūsiškiai susikauna su* paskirais bolševikais ir tuo būdu vis atsiranda nauji ginklų kiekiai. Šitaip apsirūpinome ginklais. Kurį laiką nebuvo ypatingų susirėmimų. Paskleidus gandą, kad Saldutiškyje esą vokiečių desantininkai, didesni bolševikų vienetai nebandė keliauti, o mažesni pra*važiuodavo miestelį* pilnu garu, atstatę šautuvus. Mums to ir tereikėjo. Mes *ramiai rinkome* jų sunkvežimius ir ginklus į štabą.

XII. IŠDAVIMAS

Ligi birželio 29 d. pavakario visą laiką vyko pavieniai susišaudymai. Tik apyvakarėm 12 bolševikų sunkvežimių su 3 šarvuotais *automobiliais pavyko prasiveržti* Saldutiškio keliu į Linkmenų pusę. Apie tai painformuoti Linkmenų partizanai prie Pažiezdrės kaimo pasitiko ugnimi. Priekyje važiuojantieji šarvuoti automobiliai prasiveržė ir nuvažiavo Kaltanėnų — Švenčionėlių link, o sunkvežimiai pradėjo pulti. Čia užvirė smarki kova. Atkaklus partizanų pasipriešinimas palaužtas tik dviejų *vietinių komunistų pastangomis*, kurie, pažinodami apylinkes, bolševikus išvedė per raistus ir užėjo mūsų partizanams iš užpakalio. Tai buvo pirmasis mūsiškių pralaimėjimas ir tai pasiektas ne tiesioginiu, bet aplinkiniu — klastos keliu. Netekome keturių partizanų: Ant. Vaiciukonio, J. Tarulio, St. Talčiausko ir Ad. Žvogžlio. Mes tada dar labiau ėmėm *kreipti dėmesio* į įtartinus asmenis ir dar labiau sustiprinome mūsų vakardienos *išleisto* įsakymo Nr. 3 vykdymą, kur buvo skelbiama kova visiems iš pasalų norintiems pakenkti mūsų partizanų darbui, o ypač padegėjams, nes vienas komunistas, uždegęs savo namą (ir pats jame sudegęs) bandė tuo būdu padegti visą miestelį.

Tą patį vakarą gauname dar naujų žinių. Mums pranešama apie Labanoro kuopos žuvusį partizaną Julių Gricių, Ginučių — žuvusį eil. Joną Grigą ir partizaną Albiną Matusevičių.

XIII. PLEVĖSUOJA TRISPALVĖ IR HAKENKREUZAS

Dar birželio 30 ir liepos 1 d. vyko pavienios kautynės ir belaisvių ėmimas. Liepos 2 d. priekiniai mūsų apsaugos postai praneša džiugią žinią. Pasirodo, vokiečių kariuomenės motorizuotosios dalys. Miestelyje pagyvėja nuotaika. Šalia trispalvės ant mūsų štabo būstinės, suplevėsuoja ir hakenkreuzas. Ir miestelis pasipuošia vėliavomis. Kviečiame vokiečių kariuomenės vadovybę į *savo būstinę* ir suteikiame plačių informacijų apie bolševikų pasitraukimo kelius ir jų pasipriešinimo punktus. Paremiame juos ir šaudmenimis, nes jų turime jau pakankamai, o ir žadėtoji parama iš Pabradės buvo gauta. Vokiečių kariai dėkoja mums už drąsą. Jie stebisi, kaip mes, būdami beginkliai, leidomės į tokį pavojingą žaidimą. Tą dieną žuvo partizanas Stasys Matuzevičius. Tačiau ne tik vieni partizanai kovojo su priešu. Su bolševikais kovojo visi geri Saldutiškio apylinkės gyventojai lietuviai. Jei netiesioginiai, tai remdami mus dvasinių ir materialiniu atžvilgiu. O iš jų mūsų būriai *susilaukė tikrai didžios* paramos.

XIV. PARTIZANAI ATIDUODA GINKLUS KOMENDANTŪRAI

Mes savo pareigas atlikome. *Apgynėme Saldutiškio miestelį* nuo sunaikinimo ir žudynių, atlikome miestelio ir apylinkių valymo darbus. Visa mūsų rinktinė per tas kovas parodė daugiau, negu drąsos. 650 vyrų išlaikė didelį tautinio sąmoningumo ir krašto meilės egzaminą, kai pradžioje beginkliai, vos su keliais pistoletais pradėjo aktyvią kovą su krašto okupantu. Mes visais atvejais *rizikavome savo gyvybėmis*. Į tokias pozicijas nebūtų mūsų pastačiusi *jokia prievarta*. Tai buvo nuoširdus mūsų noras padėti draugiškai vokiečių kariuomenei.

Miestelyje ir apylinkėje jau buvo *tvarka ir rimtis ir civilinė lietuvių* valdžia ėjo į išlaisvintas nuo bolševikų *sritis*, kai *mūsų partizanai* sudėjo ginklus. Juos pašaukė kraštas ramaus atsistatymo darban.

— Kodėl taip susilenkei, Jonaiti?
— Noriu išlaikyti lygsvarą, tamsta *viršila, kad nepergriūtumėte...*

JUOZAS ŽUKAUSKAS

Prasiskiria debesys

2)

Partijos sekretorius Valodka pasuka radijo skalę ant Maskvos. Kambario sienas užlieja raudonarmiečių grojamos armonikos garsai.

— Gražu, a? — klausia, įsisprendęs abiem rankom į šonus.

Alina pasižiūri pro langą ir nenoromis atsako.

— Nei šio, nei to. Mūsų kaimo Vincelis gražiau kartais groja... Vieno piršto nabagui stinga ir tai neblogiau pagroja...

Valodka prisiartina prie Alinos, paliečia ją už rankos.

— Klausyk, drauge! Aš niekaip negaliu tavęs suprasti. Kaip *aš nesistengiu būti tau geras, o tu vis* nei šį, nei tą man atsakai.

— O ką aš turiu atsakyti? — *Alina išpučia akis.*

— Ką gi padarysiu, kad Vincelio armonika man geriau patinka...

Valodka užsirūko papirosą.

— Sėsk, drauge Alina, pasikalbėsim rimčiau. Visą vakarą prie lango neišstovėsi...

— *Laikas man* jau namo. Namiškiai laukia. Ponas sakei, kad čia kažkoks moterų susirinkimas bus, o čia jau *visas pusvalandis*, kai mudu tik vieni du. Man kažkaip nesmagu čia darosi. *Paleisk*, ponas, mano ranką...

— Koks aš tau ponas, drauge. *Tarybinėj Lietuvoj* ponų nėra, yra tik draugai. Jau visi metai, kai ponai iš čia išguiti.

— Kam ponai, kam draugai, — pyktelėjusi išlaisvina Alina savo ranką.

Valodkos akyse sužybsi blanki ugnelė.

— Su manim, drauge, nėra jokio išrokavimo pyktis. Nepatariu...

— Gal būt...

Partijos sekretorius kurį laiką kažką mąsto.

— Vieną sekundę, drauge. Aš tuoj ateisiu.

Jis išeina pro gretimas duris į kitą kambarį.

Alina apsidairo. Vienu metu *ji pagalvoja* iššokti pro atdarą langą ir pasišalinti. Ji jau siekia pasiimti ant stalo padėtą rankinuką. Staiga jos žvilgsnį užkliūva išlindęs iš po knygos ir laikraščių pažįstamų asmenų sąrašas.

— Paliūnas, Garbeika, Žalienius, Juodžara, Valeika...

Žalieniaus ir Valeikos pavardės net pabrauktos.

Alinai sudreba rankos. Kuriam gi galui surašytos pavardės? Čia kažkas negerai. Ką gi visa tai reikštų?

Alina nori ištraukti sąrašą iš po knygų ir pasižiūrėti, *kas viršuj lapo užrašyta*. Tačiau nesuskumba, nes prie anapus durų pasigirsta besiartiną žingsniai.

Įeina Volodka. Jis neša ant sidabrinio padėkalo bonką užsieninio vyno ir saldainių.

— *Buvau pamiršęs draugę pavaišinti*, — šypso, dėdamas ant stalo.

Alina atsisėda prie stalo.

— Pasiliksiu, — galvoja gerokai susijaudinusi, — gal sulauksiu geresnės progos pasižiūrėti tą sąrašą.

— *Draugė iš karto švelnesnė pasidarėt*, kai atėjau su vynu ir saldainiais. Reikia mokėti, kaip prie moterų *prieiti*...

Alina žiūri į sidabrinį padėkalą. Ji prisimena tą daiktą *mačiusi vaistininko Aneliūno namuose*. Tasai prieš du mėnesiu su visa šeima areštuotas...

Koktu pasidaro, tačiau į partijos sekretoriaus raginimą išgerti pirmą stikliuką prisiverčia save teigiamai nusišypsoti.

— Iki dugno, iki dugno, prašau. Nesivaržykit, drauge. Skanus, a?

— Gerti, žinoma, galima.

— Čia pirmos rūšies vynas, drauge. Užsieninis...

— Didelio čia daikto, kad užsieninis. Mano senelė žymiai geresnį pagamindavo. Mūsų klebonas, ne tokių savo gyvenime ragavęs, ištisas valandas negalėdavo atsigardžiuoti.

— Klausyk, drauge. Man rodosi, kad tu manęs tiesiog neapkenti. Sakyk, kodėl taip yra?

— *Iš viso nežinau*, kuriam galui toksai klausimas...

— Pati sau bloga darai, taip su manim elgdamosi. Argi nežinai, kad *nuo manęs* labai daug kas pareina?

— Žinau.

Partijos sekretorius išsitraukia dėžutę papirosų.

— Gal užrūkysi? Čia tik papirosai... Gaila, kad nenusipirkau cigarečių.

Alinai staiga dinkteli mintis.

— Cigaretę gal ir surūkyčiau. Nors ir nerūkau, bet šiandie surūkyčiau.

— Gaila, kad neturiu... Kaip čia dabar padaryti.

MŪSŲ GYVENIMAS

A. a. viršila Simas Zaleckas

Neseniai dienraštyje „Į Laisvę" teko perskaityti trumpą žinutę, kad Rytuose, kautynėse su bolševikais, garbingai žuvo viršila Simas Zaleckas.

Šis vilnietis vyras, jau apie 50 metų amžiaus, amžinai buvo giedrios karinės nuotaikos. Jokie gyvenimo smūgiai nei senyvas amžius nepalaužė jo karinės dvasios. Nuolat judrus, energingas ir nemanąs palinkti po amžiaus metų naštos, vrš. Zaleckas niekad nemokėdavo šaltai žiūrėti į lietuvių tautos reikalus. Dažnai jis jau po Nepriklausomybės kovų kalbėdavo, kad dar kovosiąs, amžius jo niekad nepalaušiąs. Tai ir ištesėjo.

Viršilą Simą Zalecką pažinau nuo 1918 m. Vilniuje, kada stojau savanoriu. Jį jau radau kareivinėse tarp nedaugelio tuomet lietuvių savanorių. Jau tuomet jis buvo žymiai vyresnio amžiaus už daugumą karių. Neseniai buvo grįžęs iš Rusijos kariuomenės, kurios eilėse dalyvavo Didžiajame kare. Namie neilgai teilsėjosi. Išgirdęs, kad bunda Lietuvos žemė, atskubėjo į Vilniaus savanorių eiles ir čia tuojau buvo paskirtas viršilos pareigų eiti. Susidarius Vilniuje pirmajai kulkosvaidininkų grupelei, jis lieka jos viršila ir rengia pirmuosius Vilniaus savanorius kulkosvaidininkus.

Bolševikams užėmus Vilnių ir lietuviams savanoriams pasitraukus į Kauną, vrš. Zaleckas nemaža parengė pirmųjų kulkosvaidininkų kovai prieš bolševizmą, o 1919 m. kovo mėn. paskutinėmis dienomis, jau būdamas besikūriančio Vilniaus bataliono (iš kurio išaugo 5 pėst. D. L. K. Kęstučio pulkas) eilėse, pats išvyko į bolševikų frontą.

Po Nepriklausomybės kovų išėjo į atsargą. Nors jis buvo darbininkas, visą amžių dirbęs tik fizinį darbą, bet jau 1917 — 1918 m. išgyvenęs Rusijoje bolševikinį chaosą ir pamatęs visą jo griaunamąjį darbą, liko amžinuoju bolševizmo priešu. Nerimdavo nujautęs kur nors pogrindinę bolševikų veiklą ir musiskųsdavo, kad per švelniai su jais kovojama.

Bolševikų okupaciją velionis sunkiai pergyveno. Niršo ir patikimų artimųjų tarpe primindavo savo nusistatymą kada nors su bolš. atsiskaityti. Todėl nenuostabu, kad 1941 m. birželio 23 d. Kauno gatvėse suskambėjus lietuvių partizanų šūviams, jų eilėse buvo ir vrš. Zaleckas. Bet dabar jau nebe vienas. Drauge atsivedė ir savo sūnų. Tomis dienomis jį susitikau Darbo Rūmų partizanų štabe. Kupinas energijos ir džiaugsmo su pasididžiavimu pasigyrė, kad Lietuvos kovotojų eilės didėja: senieji atsiveda savo jaunąją kartą.

Partizanams savo pareigą atlikus ir išsiskirsčius prie tiesioginių pareigų bei į darbovietes, vrš. Zaleckas nuo ginklo nepasitraukia. Dar arši kova tebeeina, ir jo amžinai karinė dvasia, pasižadėjimas atsiskaityti su visa bolševikine klasta nuveda jį antrą kartą savanorių keliais. Nežiūrėdamas savo senyvo amžiaus, jau pat pirmomis dienomis stoja į lietuvių savisaugos dalinius ir kiek vėliau išvyksta į Rytus.

Vrš. Simas Zaleckas, Didžiojo karo, Nepriklausomybės karų ir 1941 m. lietuvių partizaninių kovų dalyvis, pažinęs kietą karo gyvenimą ir jo pavojus, nepabūgo ir ketvirtąjį kartą išeiti į ginkluotą garbės žygį. Pamilęs ginklą, laisvę, lietuvio kovotojo dalią, nors ir nemažos metų naštos slegiamas, mirė garbinga kario mirtimi kovos lauke.

St. Širvys.

NARSŪS VILNIAUS APYGARDOS KARIAI

Y bataliono j. psk. Bronius Mikulskis, esąs Rytuose, buvo užpultas 5 ginkluotų partizanų. Įvykus susišaudymui, dviem šūviais nušovė vieną partizaną, o likusius privertė bėgti. Nušautas partizanas paliko vieną rusišką pusiau automatinį šautuvą ir 70 šovinių. Už šį drąsų žygį j. psk. Mikulskiui bataliono vadas tarnybos vardu pareiškė padėką.

— N bataliono eil. Stepui Petrauskui, už gerą sargybinio pareigų ėjimą, įsakyme tarnybos vardu pareikštas pagyrimas.

— M bataliono 6 kuopos eil. Jonui Grigoniui už gerą maisto pagaminimą bataliono vadas paskyrė 10 RM piniginę premiją.

A. U.

GRAŽI RADIJO VALANDĖLĖ LIETUVIAMS KARIAMS

Viešėdami Kaune Vilniaus Filharmonijos Liaudies Ansamblio dalyviai, liepos 19 d. savo muzika ir dainomis sveikindami į Rytus išvykusius tautiečius, meniškai paįvairino radijo valandėlę lietuviams kariams. Gražiai senais instrumentais pagriežė žemaitišką nuotaikingą polką, padainuota „Ulijona", piemenėlių pavasario daina „Žiema bėga", vilnietiška „Iškasiau šulnelį" ir komišką sutartinė „Siuntė ponas ožką" ne vienam priminė tykius subatos vakarėlius tėviškėj, gražius panemunius. Į gausių giminių, mylimųjų ir draugų fronto ir tėvynės eterio bangomis sveikinimų foną skoningai įpintos širdžiai artimos dainos „Ant tėvelio dvaro", „Kam šėriau žirgelį", „Kas bernelio sumyslyta" ir senųjų liaudies instrumentų muzika dar tvirčiau riša tėvynę su frontu.

Kita valandėlė bus liepos 26 d. nuo 19,15 val. — 20 val.

(Aum.).

VILNIAUS APYGARDOJE

— Rytuose esančio N bataliono vadas visus karius paragino gerbti, saugoti ir tinkamai užlaikyti daliniuose esamas lietuviškas knygas, kaip vienintelę priemonę, kuri paįvairina gyvenimą ir riša su toli likusia gimtine. Knygų išdavimas, priežiūra ir tinkamas sutvarkymas pervestas kuopų vadams.

— Rūpintis žuvusių ir mirusių karių kapų tinkamu sutvarkymu, priežiūra ir registracija Y bataliono vadas kuopose paskyrė kapų priežiūros karininkus ir jų pavaduotojus.

— N bataliono sporto vadovu paskirtas sam. vrš. Kazys Šurkus.

— Y bataliono 4 kuopos grandiniui Kaziui Gegžnai ir eiliniui Kaziui Aleknai už rūpestingai eitas tarnybos pareigas pareikšta tarnybinė padėka.

(Aum).

MŪSŲ KARIAI PADEDA NUKENTĖJUSIEMS

Nuo karo nukentėjusiems rinkliavos komitetas birželio mėn. paskutinėmis dienomis išsiuntinėjo visų įstaigų bei įmonių viršininkams bei vedėjams aukų lapus, prašydamas iš tarnautojų parinkti partizanų ir žuvusių savisaugos dalių karių šeimų naudai aukų.

Vilniaus Apygardos Vadui gen. Št. plk. Kraunaičiui paskirsčius daliniams aukų lapus ir pakvietus aukoti, netrukus pradėjo plaukti mūsų karių aukos. Kai kurie kariai aukojo po 10 ir daugiau RM, o eilinis St. Kaviera iš savo kuklaus atlyginimo į aukų lapą įrašė net 13 RM.

Gavęs didesnę dalį aukų sąrašų su pinigais, liepos 14 d. per pietus nuskubėjau į Vidaus Reikalų Vadybos Karo nukentėjusiems skyrių aukų įteikti. Atidarius duris iš karto nieko nematyt. Paskui radau tarp krūvos popierių betrūsiančią ponią. K. G.

— Labą dieną! — sakau. — Ką gera, ponia, priimate ar duodate? — nelaukęs atsakymo paklausiau.

— Nuo visko neatsisakom, — tarė ponia. — Geros valios žmonės nemaža atneša ir nelaimingiems, kiek galime, padedam, o dabar skubam paruošti mūsų kovojantiems Rytuose kariams dvasinio peno — knygų ir žurnalų. Vieną seriją jau išsiuntėm.

Nenorėdamas jos trukdyti, skubiai išėmiau iš portfelio aukų lapus ir Vilniaus karių paaukotas 1308,49 RM.

— Malonėkite, — sakau, — priimti Savisaugos Dalių karių kuklią auką ir nebarkite, kad truputį užtęsėm.

— Visų vardu nuoširdžiai dėkoju už tokią gražią auką! — tarė imdama pinigus. — Jūs visas įstaigas pralenkėt ir vargu ar kas savo dosnumu bepasivys, nors, ačiū jiems, daugelis labai gražiai aukojo ir aukoja, — dėkojo įteikdama man kvitą. — O dėl termino, tai nepavėlavot, grąžinote laiku ir daugiausia.

— Padėkokite visiems aukojusiems kariams ir viršininkams už tokią šaunią auką, — tarė dėdama pundelį banknotų į kasą.

— Iš tikrųjų, — sakau, — šį kartą mūsų vyrai pasirodė dosnūs ir artimą nuoširdžiai užjaučia, nes, šalia šios aukos, jie dar gausiai aukojo staiga mirusio Vyčio Kryžiaus kavalieriaus vrš. J. Stelionio šeimai sušelpti (vietoj vainiko).

Tikėdamasis, kad šios kuklios karių aukos dar bus nepaskutinės, pasakiau poniai sudiev ir visų karių dosnumu įgytu garbės kvitu nešinas išėjau.

Vrš. Ant. Tūbelis

Paieškomi dingę kariai

Karys Antanas Švirinas, tarnavęs karo policijoje Kaune, bolševikų laikais — Vilniuje, inžinerijos batalione. Prieš karą buvo Varėnos poligone. Žinančiųjų ką nors apie jį prašoma pranešti Pranui Švirinui, Vazniškių km., Gudeliai, Marijampolės aps.

Eil. Pranas Vieversys, tarnaves jaunųjų vadų mokykloje Rokiškyje, vėliau Pabradės poligone. Kas žinotų jo likimą, prašoma pranešti Felicijai Vieversytei, Klovainiai, Šiaulių aps. Pranešusiam bus atlyginta.

Ką nors žinantieji apie artilerijos ltn. BOLESLOVĄ VENCLAUSKĄ, Kazio sūn., gim. 1915 m., anksčiau buvusį Švenčionėliuose, o prieš pat karą, 1941 m. birželio 21 d. dar buvusį Pabradės poligone ir nuo to laiko dingusį be žinios, prašomi pranešti K. Venclauskui, Burnių vienk., Luokė, Telšių aps.

Eil. Vaclovas Mačiulaitis, Jono sūn., tarnavęs auto rinktinėje, vėliau išsiųstas į Pabradę ir ten dirbęs šoferiu. Karo metu dingo be žinios. Žinantieji jo likimą prašomi pranešti Jonui Mačiulaičiui, Jegėliškių km., Lekėčiai, Šakių aps.

Psk. Feliksas Žukauskas, tarnavęs 259 šaulių pulko ryšių kuopoje. Paskiausiai jį matė prie Nevelio. Žinančiųjų jo tolimesnį likimą prašoma pranešti žmonai Žukauskienei, Šiauliai, Kalinausko, 58.

Psk. Adolfas Levinskas, buvęs 29 š. korpo ryšių batalione, 1941. IV. 3. areštuotas, kalintas Lukiškio kalėjime. Birželio 22 d. iš kalėjimo išvežtas geležinkelių stotin. Kas žinotų apie jo buvimą kalėjime arba tolimesnį likimą, prašoma pranešti žmonai Levinskienei, Vilnius, Šv. Stepono gt. 6—3.

J. psk. Stasys Gečas, kilęs iš Kivylių km., Vainuto val., Tauragės aps., tarnavęs 7 pėst. pulko mokomoj kuopoj, bolševikų laikais — Vilniuje(pašto dėžutė Nr. 320/11); prieš karą buvo Varėnos poligone. Kas jį pažinote ir žinote jo likimą, praneškite Motiejui Gečui, Kivylių km., Vainutas, Tauragės aps., arba per „Kario" redakciją.

Karys Alfonsas Rimkevičius, Antano sūnus, tarnavęs Pabradės poligone, pėsčiųjų žvalgų būryje. Žinančiųjų jo likimą prašoma pranešti A. Rimkevičiui, Andruškonių km., Lapės, Kauno aps.

Petras Goštautas, tarnavęs 1 art. pulko 6 baterijoj, prie bolševikų — Kupiškyje ir Pabradės poligone. Žinančiųjų ką nors apie jį prašoma pranešti Kaziui Goštautui, Žvilūnų km., Subačius, Panevėžio aps.

Eil. Juozas Neviera, tarnavęs 3 pėst. pulko 3 kuopoje, bolševikų laikais — 259 šaulių pulke; prieš karą buvo Pabradės poligone. Kas žinotų jo likimą, prašoma pranešti Vladislavai Nevierienei, Jučiūnų km., Žeimiai, Kėdainių aps.

Juozas Žalalis, tarnavęs 618 artilerijos pulke, Kupiškyje. Buvo atsidūręs prie Polocko. Kas žinotų apie tolimesnį jo likimą, prašoma pranešti Vincui Žalaliui, Niniškių km., Sugintčiai, Utenos aps.

San. vrš. Jonas Lipnickas, tarnavęs 297. ŠP (7. PP), iš Varėnos poligono 1941. VI. 21. komandiruotas į Tulą. Žinantieji jo likimą malonėkite pranešti Lipnickienei, Berčiūnų p. ag., Panevėžio aps.

Eil. Jeronimas Kerdokas 1941 m. prieš Velykas iš Valkininkų buvo išvežtas į drausmės batalioną prie Rygos. Žinančiųjų jo likimą prašo pranešti Simas Kerdokas, Buriškių km., Beižonys, Trakų aps.

Praneša apie šiuos dingusius karius

Neseniai iš Rytuose esančių mūsų karių gauta žinių apie šiuos dingusius karius:

Eiliniai BRONIUS KISIELIUS, MYKOLAS ŽERUOLIS ir ŠIURNAS, tarnavę I pėst. pulke, o bolševikų laikais — 234 šaulių pulke, 1941 m. liepos mėn. apie 10 d. buvo bolševikų suimti Nevelio geležinkelių stotyje, išvilkti nuogai ir sušaudyti. Tai matė ir praneša eil. Kazys Krikštaponis.

Ltn. ANTANAS STANISLOVAVIČIUS. Eil. Stasys Benys paskutinį kartą jį matė 1941 m. rugpiūčio mėn. apie 15 d. Velykyje-Luky apylinkėse poilsio metu miškuose (pakeliui į frontą).

Ltn. KAZYS JUODIS 1941 m. liepos mėn. apie 7 d. Nevelio miškuose buvo bolševikų areštuotas, stiprios sargybos saugomas ir sunkvežimiu išvežtas. Tai matė ir praneša eil. Kazys Krikštaponis.

Eil. STASYS SALADŽIUS 1941 m. rugpiūčio 18 d. buvo Velykyje-Luky apylinkėse (apsupimo metu). Toliau dingo ir spėjama, kad žuvęs. Tai praneša eil. Volungevičius.

Aviomechanikai puskarininkiai STASYS ŠAKINIS ir MOCKŪNAS 1941 m. birželio 29 d. Nevelio miškuose buvo bolševikų suimti ir išvežti gilyn į Rusiją. Bolševikai Šakinį laikė nepatikimu, nes jo brolis buvo pabėgęs nuo bolševikų į Vokietiją, o psk. Mockūną išvežė kaip „buožės" sūnų.

Lakūnas ltn. PUTNA, metereologas psk. BRONIUS DIKINIS, fotografas psk. BURNECKIS, aviomechanikai psk. ANTANAS JANKUS, psk. JUOZAS SERBENTA ir j. psk. GRIGAS 1941 m. liepos mėn. apie 4 d. buvo nuvežti į Velykyje-Luky aerodromą ir po to daugiau niekas jų nebematė. Visi jie buvo karo aviacijos kariai. Spėjama, kad juos išvežė gilyn į Rusiją. Apie tai praneša psk. Pranas Levickas.

GALVOSŪKIS Nr. 6.

Mūsų kariai, kovojantieji Rytų Fronte, pagavo užfrontėje nuleistus desantus. Darydami kratą, pas vieną desantininkų rado tokio turinio raštelį:

1—2—3—1—2—4—5—6—7—8.
9—10—11—8—12—10—7—8.
13—5—14—15—4—7—2—3.

Jie iš karto suprato, kad tai slapto pranešimo ar įsakymo turinys. Kadangi vienas mūsiškių buvo geras galvosūkių sprendėjas, tai po kelių minučių kariai žinojo, kas tame raštelyje parašyta.

Prašome pamėginti ir skaitytojus išaiškinti, kas čia parašyta.

Sprendimus siųsti iki rugpiūčio 25 d.

Ad. Iliminonis

— Čia pat juk krautuvė. Galėtum ponas sekretorius dabar nueiti ir nupirkti. Per užpakalines duris gali užeiti, jei būtų jau uždaryta.

— Na, gerai. Aš tuoj... Palaukit truputį...

Volodka išeina.

Alina kurį laiką pasiklauso, ar tikrai išėjęs. Kai už namo žingsniai nuslopsta, ji skubiai ištraukia iš po knygų sąrašą. Užmeta akis pirmo puslapio viršun: „Išvežamųjų asmenų sąrašas."

Alinai pasirodo, kad ji kažkur krinta, puola. Akyse sumirgėjo keistos šviesos. — Nuo seniai ji buvo girdėjusi, kad bolševikai veža ištrėmiman jiems nepatinkamus žmones. Daug klaikių pasakojimų ji buvo apie tai girdėjusi. Vadinasi, jei tai tiesa, tai jos tėvas, Povilas bus išvežtas kažkur toli, toli, iš kur jie niekad nebegrįš.

— Viešpatie, kas dabar daryti?

Bėgti ir kuo skubiausiai perspėti savo artimuosius! Tuoj pat. O gal negerai taip staiga išnykti. Valodka gali suprasti, susivokti, kas įvyko. Verčiau padėti sąrašą senon vieton ir apsimesti nieko nežinanti.

Alina sunkiai kvėpuoja. Pati girdi, kaip smarkiai plaka širdis, jaučia, kaip dega skruostai.

Vis dėlto ji paslepia sąrašą senon vieton, atsisėda. Stengiasi susivaldyti, nusiraminti.

— Juk yra dar laiko perspėti. Iš visko matyt, kad sąrašas dar nėra galutinai baigtas, — raminasi.

Prieangyj pasigirsta partijos sekretoriaus žingsniai. Tas įeina dėžutę cigarečių rankoj nešinas.

— Turim ir cigarečių, kaip matot. Ar ne per ilgai užtrukau? Vienas mažažemis valstietis dėl vieno reikalo gatvėj buvo sulaikęs. Juk tai mano pareiga darbo žmogui visur ir visakame padėti. Na, dabar užrūkysim, — pasiūlo.

Alina paima cigaretę. Du ar tris kartus savo gyvenime ji tėra rūkiusi.

Dūmas, kad ir labai neįprastas, nemalonus, tačiau ji jaučia lyg ir palengvėjimą, nes dabar patogiau užmaskuoti savo susijaudinimą.

— Jums, drauge, rūkymas labai prie veido. Pirmą kartą matau taip gražiai rūkančią kaimo moterį.

Partijos sekretorius prisitraukia arčiau. Jis ragina išgerti dar po vieną stiklą vyno. Tuščią stiklą atgal ant stalo padėjęs, prisitraukia dar arčiau.

— Žinote, drauge, aš noriu su jumis labai rimtai šiandien pakalbėti.

— Apie ką? — sausai paklausia.

— Na, kaip čia pasakyti... Apie gyvenimą, apskritai, apie viską.

Partijos sekretorius paima Aliną už rankos. Spaudžia ją.

— Matote, Tarybinėje Lietuvoje viskas žymiai paprasčiau, aiškiau viskas atliekama. Visi darbo žmonės vienas kitam yra broliai.

— Na, ir kas iš to? — neiškenčia Alina.

— Tuoj aš pasakysiu... Matote, drauge Alina, aš jus jau nuo seniai pažįstu. Dar anais smetoniniais laikais. Bet tada aš buvau niekas. Dabar, žinoma, kitas reikalas. Dabar mano padėtis iš pagrindų pasikeitusi. Trumpai kalbant, aš noriu paimti tave į savo globą.

— Į kokią globą?! Juk aš turiu tėvus! Jie mane globoja!

— Draugė nesupratai. Matote, aš esu numatęs sukurti su jumis tarybinę šeimą. Anais, smetoniniais, laikais šiuo atveju būdavo sakoma: aš myliu jus.

Aliną nupurto baimės jausmas. Ir pati nepajunta, kaip suvirpa.

Partijos sekretorius paima ją už abiejų rankų. Dar arčiau prisitraukia. Pamažu glaudžiasi.

Alina pašoksta.

— Ponas sekretoriau, tamsta labai apsirinki, manydamas taip lengvai šį klausimą išspręsti. Aš niekad nesutiksiu būti tamstos žmona. Iš viso tamsta mane tiesiog stebini!

— Nesutiksi?! — grasinančiai pratęse.

— Niekad!

— Stebiuosi draugės drąsa. Rodos turėtum žinoti, su kuo turi reikalą. Ar ne per brangiai tokia drąsa gali draugei kaštuoti!? — šyptelėjo ironiškai.

— Manau, kad visad pajėgsiu išsimokėti. Pagaliau man visa tai labai nusibodo. Aš turiu eiti namo. Jau ir temti juk pradeda.

— Ar draugė nesijauti mane įžeidusi?

— Lygiai to paties ir aš galėčiau paklausti.

Partijos sekretorius ilgą laiką tyli. Barbena pirštais į stalą.

— N-na, gerai. Pažiūrėsim... Po kelių dienų kitaip su manim kalbėsi...

Alina eina prie durų.

— Sudie!

— Pažiūrėsim... — vėl tą patį kartoja partijos sekretorius.

Alina užtrenkia duris ir kone tekina išbėga miestelio gatvėn.

(B. d.).

KARYS

Nr. 31 (1140) Vilnius, 1942 m. liepos 25 d.

PRENUMERATA: metams — 5,20 RM; pusei metų — 2,60 RM; 3 mėn. — 1,30 RM.
SKELBIMAI: Už dingusiųjų paieškojimus ir pan. iki 25 žodžių (arba jų dalį) po 1 RM. Ilgesni primokami po 5 Rpf už kiekvieną žodį. Karių ir jų šeimų užuojautos, sveikinimai po 10 Rpf už petito eilutę

UŽSIENIO NAUJIENOS

— Fiureris suteikė už didvyriškumą generolui feldmaršalui Keselringui, Viduržemio jūros srityje ir Šiaurės Afrikoje veikiančių vokiečių aviacijos junginių vyriausiam vadui, kaip 15-ajam vokiečių kariuomenės kariui, Ąžuolo Lapus su Kardais prie Geležinio Kryžiaus Riterio kryžiaus.

— Fiureris įsteigė naują pasižymėjimo už drąsą ir nuopelnus ženklą Rytų tautų nariams. Šie ženklai bus suteikti už drąsą ir ypatingus nuopelnus okupuotose Rytų srityse.

— Sovietų ambasadorius Maiskis lankėsi pas Churchillį ir turėjo su juo ilgesnį pasikalbėjimą. Po pasikalbėjimo įvyko nepaprastas generalinių štabų viršininkų posėdis, kuriam pirmininkavo ministeris pirmininkas. Po to įvyko karo kabineto posėdis. Pasitarimų centre buvo antrojo fronto įsteigimo klausimas. Maiskis kalbėjęs „nepaprastai energingai". Jis atkreipęs dėmesį į didelį sovietų gyventojų ir armijos pasipiktinimą vakarų valstybių neveiklumu.

— Salonikuose, Graikijoje, imtasi priemonių žydus panaudoti darbams. Toliau būsią reikalinga iš Salonikų iškraustyti 60,000 žydų ir žydus bei jų krautuves specialiai paženklinti.

— SS reichsfiurerio ir vokiečių policijos vado pranešimu įvažiuoti ir išvažiuoti iš Protektorato, Generalinės Gubernijos, Aukštutinės Kainos, Balstogės srities bei Rytų krašto ir Ukrainos Reicho komisariatų, galima tik su ypatingu atitinkamų įstaigų nustatytos formos leidimu. Leidimai principiniai duodami tik įrodžius karinės reikšmės turinčią priežastį.

— Prancūzijos vyriausybės šefas Lavalis padarė pareiškimą apie vestas derybas dėl Prancūzijos karo laivų, šiuo metu internuotų Aleksandrijos uoste, grąžinimo į Prancūzijos uostus. Prezidentas Rooseveltas, vietoj sutikimo, pasiūlė laivus perleisti JAV „apsaugai". Prancūzijos vyriausybė tokius „pasiūlymus", kaip nesuderinamus su teise ir Prancūzijos garbe, atmetė ir pareiškė, kad jeigu prezidentas Rooseveltas šią teisę paneigia ir nuginkluotus karinius laivus paveda britų karinių pajėgų puolimui, jis tuo būdu pasiima atsakomybę, kurios nepaprastą sunkumą Prancūzijos vyriausybė dar kartą pabrėžia. Aleksandrijoj šiuo metu yra 1 mūšio laivas, 4 kreiseriai, 3 torpedų naikintojai ir 1 povandeninis laivas.

— Iki šiol iš Slovakijos iškelta apie 57.000 žydų.

— Indų kongreso partijos darbo komisijos Wardhoje nutarimu, indų kongreso partija kviečia anglų vyriausybę ir anglų kariuomenę be jokių sąlygų apleisti Indiją. Jei anglų vyriausybė šio kongreso partijos nutarimo nepriims, tai kongreso partija laikys save priversta panaudoti visą pasyvaus pasipriešinimo jėgą apginti indų tautos politinėms teisėms ir laisvėms Mahatma Gandžio vadovybėje.

— Mirė buvęs Argentinos prezidentas Roberto Orlizas. Jis prezidento pareigas pradėjo eiti 1938 m. Prieš mėnesį jis dėl nepagydomos akių ligos atsistatydino.

— Kaire įvyko egiptiečių demonstracijos prieš britų ir amerikiečių karius.

— Turkija jau nuo seniau ėmėsi priemonių savo šiaurės ir rytų sienų apsaugojimui.

— Fiureris savo vyriausioje būstinėje, dalyvaujant užsienių reikalų ministeriui Ribbentropui, priėmė iš savo pareigų atšauktą Turkijos ambasadorių Berlyne Auesrev Gerede.

KULTŪRA, MENAS, ŠVIETIMAS

— Liepos 14 d. baigė darbą Muzikos Kursų klausytojai — pradžios mokyklos mokytojai. Kursus lankė 31 klausytojas, iš kurių 29 išėjo visą numatytąjį muzikos kursą ir išlaikė patikrinamuosius egzaminus. Kursus buvo suruošęs Švietimo Vadybos Vidurinio ir Pedagoginio Mokslo Departamentas.

— Šiais metais suėjo 100 metų, kai gimė žinomas prūsų lietuvių laikraštininkas Adomas Eynaras. Savo metu Adomas Eynaras atpirko iš prof. Kuršaičio „Keleivį" ir pakrikštijo „Naujojo Keleiwio" vardu. Jis paliko ir savo rašto darbų, iš kurių paminėtina „Šventojo Rašto" peržiūrėjimas, knygutė „Paslūžikit kits kitam". Adomas Eynaras mirė 1916 m. rugsėjo 11 d.

— Šiais metais Kauno Konservatoriją baigė šie mokiniai: Stepas Graužinis, Leonardas Staneika — dainavimo skyrių, Aleksas Mrozinskas, Liudmila Bytautaitė — fortepijono skyrių, Jonas Vadauskas — smuiko skyrių, Domas Svirskis — pučiamųjų (trombono) skyrių, Bronius Funka — pučiamųjų (tubos) skyrių ir Salomėja Vaidžiūnaitė-Aleksandrav[illegible]—pedagoginį skyrių.

— Liepos 19 d. Svyriuose atidaryta didžiulė Propagandos Skyriaus Vilniuje paveikslų paroda „Tūkstančio paveikslų paroda apie kovą Rytuose ir gyvenimą Vokietijoje". Iki tol ši paroda 10 dienų buvo rodoma Švenčionyse, kurią aplankė daugiau, negu pusė miesto gyventojų. Po liepos 26 d. ši paroda bus perkelta į Ašmeną.

— Paskutiniu metu Propagandos Skyrius Vilniuje keturiolikoje Vilniaus miesto vietų, kur yra svarbiausieji miesto judėjimo punktai, įrengė vitrinas. Šiose vitrinose yra Rytų fronto karo arenos žemėlapiai, kuriuose fronto linija nusagstyta vėliavėlėmis. Be to, kiekvienoje vitrinoje yra naujausias VKV pranešimas ir naujausių PK nuotraukų iš karo arenos. Gyventojai labai domisi šių vitrinų įrengimu ir žemėlapių išstatymu ir atidžiai seka žemėlapiuose parodomą vokiečių kariuomenės žygiavimą Rytuose.

— Vilniaus Skrajojantis Teatras „Vaidila", užbaigęs gastroles Panevėžyje, gastroliavo Biržuose liepos 15—19 d. d. Buvo vaidinama „Brandos atestatas", „Vidurnakčio vaiduokliai" ir „Indranai" — iš viso 5 spektakliai.

— Naujai prijungtoje srityje — Svyriuose kultūrinis darbas eina taip pat pilnu tempu. Meno vadovas V. Čepanauskas neseniai suruošė išvyką per ežerą į Užsvyrių bažnytkaimį ir surengė bendrą pobūvį su vietos gyventojais. Taip pat to paties meno vadovo yra suorganizuotas choras, kuris šventadieniais pasirodo bažnyčioje. Chorą veda ir bažnyčioj vargonuoja Klimavičius. Žadama dar suruošti viešą dainų koncertą ir vaidinti komedijos ar dramos veikaliukų.

— Generaliniam Komisarui sutikus, Švietimo Vadyba ruošia ir iš dalies jau yra paruošusi spaudai visą eilę įvairių rūšių mokykloms vadovėlių, kurie dar šiemet bus išleisti.

— Kaune viešėjęs Vilniaus Dramos Teatras kauniečiams padarė nepaprastai gerą įspūdį ir užsirekomendavo kaip rimtas meno kolektyvas. Buvo vaidinama Vaičiūno „Tėviškės pastogėje", Vytauto Alanto „Gyvenimas iš naujo", G. Hauptmano „Prieš saulėleidį", H. v. Kleisto „Sukultas ąsotis" ir O. Indigo „Žmogus po tiltu". Gastrolės vyko dvi savaites.

— Vilniaus Filharmonijos Liaudies Ansamblis Pietų Lietuvoje turi didelį pasisekimą. Ligi šiol jis jau gastroliavo Alytuje, Kalvarijoje, Marijampolės, Vilkaviškyje, Kybartuose, Šakiuose, Jurbarke, o nuo liepos 16 d. iki 19 d. gastroliavo Kaune. Visur Liaudies Ansamblis atliko liaudies dainų, muzikos ir šokių programą su senųjų papročių vaidinimu „Kaimo vestuvės". Tiktai Kaune statytos „Joninės".

— Neseniai Linkmenyse mok. Jarmalio iniciatyva buvo suruoštas puikus vakaras, kurio pelną paskyrė Savitarpinei Pagalbai. Programoje buvo komedija „Čigonėlė", įvairios kalbos ir choras, padainavęs keletą liaudies dainelių.

— Švenčionyse įsteigtas dramos teatras. Atidarymo metu vaidino „Naujieji žmonės". Dabartinį Švenčionių Dramos Teatro kolektyvą sudaro art. Vitkauskas, admin. J. Smoguarauskas ir aktoriai, kurių daugumą sudaro seminaristai. Dabartiniu metu dramos teatras ruošiasi gastrolėms į įvairius Švenčionių krašto miestelius: Švenčionėlius, Saldutiškį, Kirdeikius ir kt.

— Gerai žinoma, kad Vilniaus Archyvas turėjo gausų, didelės vertės turintį, carinės Rusijos Vilniaus generalgubernatūros politinių, teisminių ir socialinio bei ekonominio gyvenimo dokumentų rinkinį. Atvykę bolševikai šiuos brangius rinkinius išgrobė ir nežinia kur išvežė. Tik dabar paaiškėjo, kad apie 15—20 vagonų šių dokumentų yra Minsko Mokslų Akademijoje, kur jie be jokios tvarkos ir priežiūros guli kiaurai permirkę dideliausiomis krūvomis. Vilniaus Archyvui pasiūlyta juos atsiimti ir jau šiomis dienomis gautas pirmas šių vertingų raštų vagonas.

— Liepos 22 d. Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei Arbeitsbereicht Osten- Abschnitt Kauen Hitler-Jugend Kauno Miesto Teatre Lietuvos jaunimui, tėvams ir mokytojams surengė didelį vakarą. Vakarą suruošė ir programą atliko Adolf Hitler Schule Sonthofen — Allgaeu vaidintojų būrys.

KAS NAUJA LIETUVOJE

— Visoje Lietuvoje plačiai paminėta Dariaus — Girėno skridimo ir mirties sukaktis.

— Generalinio Komisariato Kainų Nustatymo ir Priežiūros skyrius leido „Lietūkiui" iš Reicho atsiųstus dalgius pardavinėti po 2 ir 3 RM, atsižvelgiant į dalgių rūšį. Dalgių mediniams kotams 1 št. kaina 1,25 RM. Dalgiai gaunami žemės ūkio kooperatyvuose pegal viršaičių pažymėjimus.

Taip pat nustatytos kainos pasagoms ir pasaginėms vinims — ukinoliams. Pasagų 1 kg — 0,46 RM, pasaginių vinių 1000 št. nuo 1 RM iki 5,75 RM.

— Šiomis dienomis iš belaisvių stovyklos Vokietijoje į Lietuvą atvyko dar 7 lietuviai, buvę raudonosios armijos kariai. Jie visi iki šio karo gyveno Rusijoje; daugelis jų ten gimę ir augę.

— Žemės Ūkio Rūmai, norėdami išplėsti akciją prieš naminės gaminimą, per vietos agronomus visame krašte praves tam tikrus pranešimus. Vilniaus aps. šiuo reikalu jau padaryta eilė pranešimų.

— Generalinis Komisaras nustatė maksimalinį atlyginimą miškų darbininkams, suskirstant juos į atlyginimo grupes pagal kirtimus ir dirbamo meto laiką. Mišką kertant, normaliai dirbant nustatytąjį laiką, galima uždirbti žymiai daugiau, kaip dirbant kitus darbus.

— Šiais metais Vilniaus apskrityje bičių penėjimui išdalyta 8,800 kg cukraus.

— Danų Raudonasis Kryžius paaukojo Lietuvos Savitarpinei Pagalbai ambulatorinį automobilį.

— Šiomis dienomis keletas gyvenančių Lietuvoje asmenų gavo iš Sov. Rusijos autentiškų žinių iš savo artimų giminių, pernai bolševikų ištremtų į tolimąjį Sibiro kraštą.

— Kadangi ne visi suspėjo atiduoti surinkimo punktams verpalinių medžiagų liekanas, todėl verpalinių medžiagų rinkliava pratęsta iki rugpiūčio 1 d.

— Šiuo metu Tabakindustrie — Ostland Vilniaus skyriaus ribose vyksta kontrolė tabako pasėlių, kurie auginami pagal sutartis.

Tabako augintojai, Reicho Komisarui Rytų Kraštui sutikus, gaus premijas už tabako auginimą ir jo pristatymą į tabako žaliavos surinkimo punktus. Premijų dydis siekia nuo 1.500 iki 6.800 št. papirosų.

— Pasiutimo ligos plitimui užkirsti, visos savivaldybės paragintos naikinti palaidus šunes ir kates.

— Nukentėjusioms karių šeimoms, išvykstančioms iš miestų į kaimus, skiriamos vienkartinės pašalpos: šeimos galvai po 40 RM ir kiekvienam šeimos nariui po 15 RM. Daug šeimų jau išvyko į kaimus.

— Norint palengvinti ūkininkams privalomuosius pristatymus, visoje Lietuvoje prie valsčių savivaldybių suorganizuoti specialūs organai, kurių uždavinys surinkti iš gamintojų žemės ūkio gaminius.

— Kauno Socialinio Aprūpinimo įstaiga šiuo laiku turi 1617 pensininkų, kuriems per birželio mėn. išmokėta 41.156,78 RM.

Neseniai išleistu nauju pensijų potvarkiu, visos pensijos žymiai sumažinamos.

SPORTAS

ŠARŪNIEČIŲ SPORTO ŠVENTĖ

Vilniaus lietuvių sp. kl. „Šarūnas" liepos 18 ir 19 d. d. suruošė sporto šventę mūsų transatlantinių lakūnų Dariaus-Girėno garbei, o ta pat proga buvo pagerbtas ir futbolo jubiliatas Vytautas Geležiūnas.

Liepos 18 d. buvo sužaistos futbolo rungtynės tarp Kauno kl. „Perkūno" ir šarūniečių, kur svečiai, būdami pranašesni ir sistematingiau žaisdami, lengvai laimėjo 6:2 (2:2).

Tą pat dieną, vakare, Bernardinų sode įvyko krepšinio rungtynės tarp „Perkūno" ir „Šarūno" komandų.

„Perkūno" komanda išbėgo pilnos sudėties su Puzinausku I ir Lesčinsku priešaky. Svečiai labai lengvai manevruodami, nors ir apręžtame plote, parodė sugebėjimą deriniuose ir gana didelį pranašumą technikoj, nes visą laiką vedė žaidimą ir šarūniečiams nedavė progų priartėti prie krepšio. Rungtynes svečiai laimėjo 40:20. Reikia dar pažymėti, kad pirmame puslaiky žaidęs Puzinauskas I buvo visiškai pasyvus, nes taupė jėgas kitos dienos lengvosios atletikos varžyboms, o antrame puslaiky visiškai nežaidė. Iš viso perkūniečių parodytas žaidimas buvo visa klase aukštesnis ir parodė, kad mūsų jaunos vilnietiškos jėgos turi dar stipriai pasitempti, kol galės susilyginti. Bet to, negalima pasakyti apie viešnias — perkūnietes krepšininkes, nes šarūnietės, būdamos beveik judresnės ir vesdamos kiek sugeba apdairesnį žaidimą, visą laiką 2—3 t. skirtumu tempė pergalę savo naudai. Tik antro puslaikio gale sušlubavus gynimui, perkūnietės išlygina ir persveria savo naudai, baigdamos rungtynes 15:12.

Liepos 19 d. buvo pagerbimas lakūnų Dariaus-Girėno ir futbolo jubiliato Vyt. Geležiūno. Ta proga jau nuo 13 val. V. S. A. stadione buvo vykdomos lengvosios atletikos varžybos tarp pajėgiausių lengvaatletų perkūniečių ir šarūniečių. Lygiai 15 val. visus sportininkus išrikiuoja aikštėje lengv. atletikos vadovo pavaduotojas Kalpokas ir čia su tautiniais drabužiais apsirengusiomis lietuvaitėmis sportininkėmis išėjo pagerbti didvyrius lakūnus. Taip pat išėjo „Perkūno" ir „Šarūno" kl. pirmininkai broliai Stoniai ir Blynas. Blynas trumpai, bet jautriai pabrėžęs tų didvyrių nuopelnus, paprašė susikaupimo minute prisiminti jų pasiaukojimo reikšmę ir nepaprastą darbo bei trūso išdavą, kurią jie skyrė brangiai mūsų tėvynei. Orkestras sugriežė gedulo maršą. Toliau buvo pasveikintas Vyt. Geležiūnas, kuris apjuostas didžiuliu ąžuolo vainiku ir apkrautas įvairiomis dovanomis labai šiltai buvo priimtas ir visų žiūrovų.

Po šių iškilmių įvyko futbolo rungtynės tarp „Perkūno" ir kombinuotos „Šarūno" — LFLS komandos. Šiek tiek pajėgesnė vilniečių šios dienos vienuolikė pralaimėjo 3:1. Šį kartą perkūniečiai, kad ir labai stengėsi, bet daugiau įvarčių įmušti nepajėgė, nes „kombinuotoji" komanda žaidė ir kovojo gana atkakliai bei ryžtingai.

Lengvosios atletikos varžybų pasekmės buvo šios:

Bėgimai: 100 m — 11,4 sek. Bakūnas (Perkūnas) I v., 100 m — 12,1 sek. Kondrackas (Šarūnas) II v. 200 m — 24,1 sek. Bakūnas (Perkūnas) I v. 200 m — 25,5 sek. Alilionis (Šarūnas) II v. 5.000 m — 15:38,4 min. Vietrinas (Perkūnas) I v. 5,000 m — 16:28,3 min. Kalpokas (Šarūnas) II v. 5,000 m — 17:09,1 min. Černiauskas ir Pranskūnas pasidalijo abudu III v.

Šis bėgimas tuo buvo įdomus, kad prieš Vietriną bėgo šarūniečių estafetė 5×1,000 m. (Stasius, Šiška, Alilionis, Kalibatas ir Pilioplys) ir vis dėlto meisterio suplėkti nepajėgė. Pati įdomiausia ir buvo ši konkurencija.

4×100 m vyrų estafetę laimėjo „Perkūnas" per 46.1 sek. (Mackevičius, Lesčinskas, Puzinauskas ir Bakūnas) — I v. II v. teko šarūniečiams (Kondrackas, Kamičaitis, Alilionis, Keturakis).

Mėtymai: disko mėtyme I v. užėmė Puzinauskas su 41,43 m pasekme.

Ieties mėtyme atsigriebė ir mūsų meisteris moraliai kritęs po pralaimėjimo Kaune. Kamičaitis, kuris šį kartą vėl pasiekė 58,16 m ribą ir pirmauja savo rezultatu visoj Lietuvoj.

Šuoly į aukštį be konkurencijos lengvu stiliumi laimėjo perkūnietis Lesčinskas 1,75 m. Tai judrus ir lengvos technikos šuolininkas, kuris vos vos neperšoko 1,80 m.

Moterų grupėj pasižymėjo šarūnietės, nes laimėjo 60, 100 ir 4×100 m bėgimo varžybas. Šarūnietės silpnokos mėtymuose, nes dar mažai darbo įdėta. Gražus oras davė galimumų tvarkingai pravesti visas varžybas, todėl yra gana gerų pasekmių.

„Šarūno" sp. kl. vadovybė, p. Stonio vadovaujama, kuriam nuoširdžiai padeda jo pav. inž. Riauba, savo pirmąjį, bet didžiulį praktinį bandymą tokiam maste surengti šias varžybas, atliko visai pasigėrėtinai.

Po rungtynių sportininkams perkūniečiams pagerbti „Trijų Liūtų" kavinėj buvo surengtos vaišės. Čia buvo sukviesti visi abiejų dienų sportinių varžybų dalyviai ir daug sporto bičiulių. Ši nemaža šeima iš skirtingų miestų, bet viena dvasia ir idėja persiėmusių, sudarė nepaprastai pakilusią nuotaiką. Kalbose visi kaip vienas linkėjo kuo daugiausia tobulo darbo, pirmiausia kreipiant dėmesio į tikro lietuvio sportininko tipą.

MES ŠYPSOMĖS

— Sušelpkite knygos autorių „Šimtas kelių į laimę."

— Jeigu žinote tiek būdų, tai kodėl elgetaujate?

— Tai ir yra, poniut, vienas tų būdų...

⊙

Motina: — Juozuk, girdėjai, kaip kambaryje kažin kas subildėjo? Ar tik ne tėvelis nukrito lubas bedaužydamas? Bėk pažiūrėk.

Penkerių metų Juozukas (grįžęs): — Dar ne. Tėvelio švarkas vis dar laikosi už paveikslo vinies. (v).

⊙

— Šiandien kaina yra žmoniška. Tai pirmas kartas, kad šiame restorane tiek paimtų už pietus.

Keineris: — Sakote žmoniška? Tai palaukite. Aš patikrinsiu dar kartą sąskaitą. Joje gali būti klaida. (v).

⊙

Ji: — Ar tamsta mėgsti šokius?

Jis: — Ne. Man jie nepatinka.

Ji: — Kodėl?

Jis: — Šokiai yra ne kas kitas, o tik apsikabinimas, sujungtas su muzika.

Ji: — Tai ko iš tų dviejų nemėgsti?

Jis: — Muzikos. (v).

— Mėsa buvo gera, tik tortas buvo kietas. Kuriuos miltus tu vartojai?

— Iš maišo už durų.

— A!! Ten buvo cementas. (v).

⊙

Šeimininkė: — Kas yra tas vyras, kur buvo pas tave vakar?

Mergina: — Mano brolis, ponia.

Šeimininkė: — Kuo jis vardu?

Mergina: — E... E... Aš manau Jonas. (v).

⊙

— Mano Marytė bus puiki žmona. Kada tik pas ją nenueik — vis ado kojines.

— Ir manoji taip darė, ligi aš pastebėjau, kad tai vis ta pati kojinė. (v).

— Aš guldau savo galvą, kad mano tiesa.

— O aš statau savo piniginę, kad mano tiesa.

— Bet juk tavo piniginė tuščia.

— Mano mielas, bet ir tavo galva taip pat tuščia.